Nummer 28 Donderdag 14 Juli 1932 32ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING
„OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

AFWEZIG.

De Algemeen Secretaris is gedurende de maand Juli afwezig.

CRISIS-STEUNCOMITÉ VOOR NED.-INDIË.

In de overtuiging, dat een centrale organisatie hier te lande van practisch nut zou kunnen zijn in het belang van de talrijke door den crisisnood getroffen gezinnen onder de verschillende bevolkingsgroepen van Ned.-Indië, heeft zich onder leiding van den heer Ch. J. I. M. Welter, oud-Minister van Koloniën en oud-Vice-President van den Raad van Indië, te 's-Gravenhage een Crisis-Steuncomité voor Indië gevormd.

Het Comité stelt zich gaarne beschikbaar voor het in ontvangst nemen van gelden ter overmaking aan het Centraal Comité voor steun aan werkloozen te Batavia, opgericht in December 1930 onder voorzitterschap van het Lid van den Raad van Indië, den heer L. H. W. van Sandick.

Van de ontvangen geldelijke bijdragen zal in de dagbladen verantwoording worden afgelegd.

'S Gravenhage, 26 April 1932.

Het Crisis-Steuncomité voor Ned.-Indië,

Ch. J. I. M. Welter, oud-Minister van Koloniën en oud-Vice-President van den Raad van N.-I., voorzitter;

Mr. A. Neytzell de Wilde, oud-voorzitter van den Volksraad in N.-I., Hoofd van de 1ste afd. van het Departement van Koloniën, onder-voorzitter;

R. Zuyderhoff, Lid van de Algemeene Rekenkamer, Algemeen Voorzitter van de vereeniging „Oost en West", commissaris;

F. H. Zeydel, oud-afdeelingshoofd bij de Koninklijke Paketvaart Mij., oud-Lid van den Volksraad, onder-voorzitter van het Hoofdbestuur der vereeniging „Indo-Europeesch Verbond", commissaris;

J. M. van Valkenburg, oud-onderdirecteur van het Departement van Gouvernements-Bedrijven in N.-I., penningmeester;

J. Th. Petrus Blumberger, oud-N.-I. Bestuursambtenaar, Hoofd van het kabinet van den Minister van Koloniën, secretaris.

Gironummer van het comité: 198000.

De omstandigheid dat het Crisis-Comité voor Ned.-Indië thans ingesteld geworden is, geeft het Hoofdbestuur aanleiding zich tot de Besturen der afdeelingen onzer vereeniging te wenden tot het inroepen hunner medewerking om het doel van dit Comité zooveel mogelijk te bevorderen.

Het Hoofdbestuur is van meening dat de wijze waarop die medewerking zou kunnen worden verleend — zelfstandig dan wel met bestaande of in het leven te roepen plaatselijke organisaties — aan het welnemen dier Besturen, dient te worden overgelaten.

Alleen zij aangeteekend dat, voor stortingen, behalve over het giro no. 198000 van het Comité, eventueel ook beschikt kan worden over dat van de Vereeniging „Oost en West", no. 14574.

HET HOOFDBESTUUR.

De tocht van den heer Tillema door Borneo.

Reisindrukken

'k Had beloofd om het een en ander te schrijven over de reis van de kust naar Longnawang, de bestuursvestiging, van „Apokajan". Over een paar dagen vertrekt het maandelijksch prauwentransport van hier, zoodat ik gelegenheid heb mijn belofte na te komen.

Te Tandjong Seilor stapt men in een der prauwen, die geladen worden met de goederen, voor de militaire vestiging bestemd. Alles wordt in dichtgesoldeerde blikken verpakt. 'n Prauw kan pl.m. 60 van die blikken laden. Waar er in Apokajan, behalve rijst, *niets* te krijgen is, bevat zoo'n transport de meest heterogene zaken. Aangezien het opvoeren een dure geschiedenis is — ik meen dat er telkens f 4500 aan koelieloonen wordt betaald — zijn de hoeveelheden van wat men meeneemt, beperkt. Een der voornaamste artikelen is zout. Om te bewijzen hoe duur de vracht is, vermeld ik, dat een blokje zout, dat door geheel Indië voor f 0.10 wordt verkocht, hier f 0.50 kost. Voor zout koopt men onderweg en ook hier, kippen en ander voedsel. Ook tabak is een zeer voornaam ruilmiddel; de menschen zijn er gek op. Vermoedelijk ligt dit aan hun zoutarm, eenzijdig diëet. Men dient te weten, dat geld bij de bewoners van Apokajan vrijwel onbekend is. Als eenheid beschouwt men de „ringgit", de rijksdaalder, die indertijd door prof. Nieuwenhuis op zijn beroemde tocht door Borneo ingevoerd is. De waarde er van kent men niet. Dit is de reden, dat *ethnographica*, die men vaak met rijksdaalders moet betalen, ongelooflijk duur zijn.

Men stapt dus in de prauw „op hoop van zegen". Men kan na minstens 40 dagen ter plaatse zijn, maar de tocht kan ook 60 à 70 dagen duren. De tocht gelijkt in 't geheel niet op een plezierreis! 's-Middags van ongeveer 12 tot 3 uur brandt de zon. En hoe fel de zon brandt, blijkt wel uit het volgende: in een van mijn koffers had ik Verkade's theelichtjes verpakt. Bij aankomst bleek, dat ze aan elkaar waren gesmolten. 's Nachts slaapt men heel vaak in z.g. „boschbivakjes". Dat zijn „verblijfjes", gemaakt van takken, gedekt met matten, die men voor dat doel meeneemt. Na eenige keeren gebruik, zijn ze beschadigd, zoodat het er bij regen in lekt. Ik heb er geen hinder van gehad, omdat mijn verblijf gedekt was met een zeil, dat ik zoo verstandig was geweest voor dat doel mee te nemen. Het bivakje moet vaak op de meest ongeschikte plaatsen worden opgeslagen. Eens heb ik bijna een vallende boom op mijn dakje gehad.

Vaak ook is er heel weinig ruimte op de hellende grond, zoodat de pooten van het veldbed in gaten geplaatst moeten worden om het recht te doen staan. Soms ook is er in het geheel geen plaats en zet men het bivak op, op een keien-bank Dat is zeer gevaarlijk, want het gevaar, midden in den nacht door een bandjir te worden overvallen, is zeer groot. Eenmaal is ons dit overkomen. Het liep goed af, dank zij de goede zorgen van den transportcommandant, Sergeant De Waard. Hoogst hinderlijk zijn op het heele lange traject kleine muggen. een millimeter groote insectjes, aga's genaamd. Deze veroorzaken een meer dan hinderlijke jeuk. 't Is vaak niet uit te houden. Een arts vertelde me, dat hij eens zoo door aga's werd gekweld, dat hij 's nachts uit zijn klamboe in de rivier kroop en tusschen twee booten in ging hangen, alleen met het hoofd boven water. Dat hij daarbij gevaar liep door een kaaiman te worden opgepeuzeld, vermeld ik als „Nebensache". Mijn klamboe liet ze gelukkig niet door, maar toch heb ik er nog last genoeg van gehad! Verder heeft men in het bivak last van bloedzuigers. Een groote moeilijkheid is ook de voeding gedurende de reis. Ik zal er niet over uitweiden, alleen opmerken, dat iemand met *gastronomische* neigingen zich op de lange reis doodongelukkig voelt. Ook de stroomversnellingen zijn een groot gevaar. Ik ben er zeer goed doorgekomen, dank zij de zeer voorzichtige leiding van den heer De Waard. Bij de werkelijk gevaarlijke stroomversnellingen, mocht ik niet in de prauw blijven zitten. Men moet weten, dat een leek er niet het minste begrip van heeft, wanneer er gevaar dreigt en wanneer niet! Ik bleef dus maar steeds in de prauw zitten, wetend, dat men wel zou waarschuwen. De keeren, dat er werkelijk gevaar was, nam de sergeant zijn maatregelen zoo, dat ik 't eerst merkte, als alles voorbij was.

Elk beroep kent sterren en mislukkingen. Niet, wèlk beroep ge uitoefent, maar hóe, bepaalt uw succes. (Maandblad „Succes").

Om den top te bereiken, moet men doordringen tot den bodem der dingen. (De Zakenwereld).

Ik merk even op, dat het baantje van transportcommandant een zeer ondankbare taak is. Later zal ik dit wel eens uitleggen.

Stroomopwaarts moet de prauw heel vaak aan lange rottans worden opgetrokken. 't Is een heerlijk gezicht daarbij een zestigtal Dajaks aan het werk te zien. De tocht is — op deze reis zijn minstens een veertigtal kihams! — een groote worsteling, die van ongeveer 6 uur 's ochtends begint en des avonds om half zes eindigt. De Dajaks werken als duivels! Men krijgt op zoo'n tocht eerbied voor het kunnen van deze tochtgenooten.

Vaak ook worden de prauwen aan stokken met een ijzeren haak langs en aan de boomen op den rivieroever opgetrokken. Dit is ook niet zonder gevaar door neervallende, zware takken.

Men snakt bij al deze wederwaardigheden naar het einde van den tocht! Nu moet men niet denken, dat het mijn leeftijd is ,die mij alles te donker gekleurd doet zien. Ik heb nog niemand gesproken, die het opvaren geen kwelling vond. Soedah! Het is achter den rug, ik heb geluk gehad, dat de reis maar 44 dagen duurde. Het volgende transport, geleid door een Javaansch korporaal, met meer dan 10-jarige transport ervaring, een *hoogst* bekwaam commandant, heeft er 60 dagen over gedaan, dit was het gevolg van veel regen en bandjirs.

Wat fotografische opnamen betreft, verkeert men op deze tocht in voor de tropen de meest ongunstige omstandigheden. Men vaart als het ware door een lange „gang", waarvan de muren pl.m. 150 tot 200 M. hoog zijn. De terugtocht duurt soms 9 à 10 dagen. Het gaat dus veel vlugger, dan stroomopwaarts; de tocht is hoogst sportief, want men schiet met groote vaart door de kokende kihams, elk oogenblik gevaar loopend te worden verpletterd tegen de rotsen.... als de Dajaks niet op pasten. Het gebeurt dan ook niet vaak, dat er een ongeluk plaats heeft. Maar af en toe slaat er wel eens een prauw om. Het toeval wil ,dat het gebeurd is met het transport, waarmee ik een kistje films had verzonden. De transportcommandant, de sergeant Rietbergen, had er op een haar na het leven bij ingeschoten. Hij heeft er aan zijn collega's te Longnawang een leuk verslag over gezonden. 'k Ben zoo gelukkig het te kunnen publiceeren.

De heer R. begint dan als volgt:

Om te beginnen regende het de eerste twee dagen nagenoeg aan een stuk door. Het feit echter, dat wij door de bandjir hard opschoten deed ons de werkelijk koude regen eenigszins vergeten.

Met een alleszins aangenaam vaartje gingen wij, nadat Van der F. in Long Heban was achtergebleven, op de kihams af. Maar hier begon de ellende al. Kleine kihams van wier bestaan u majoor en ik bij het opvaren bijna niets vermoedden, gedroegen zich, alsof ze de geweldige Kiham Boesang zelf waren. Telkens moest de barang gelost en de prauwen met kabels langzaam door de kiham gelaten worden. Dit werk is bijna even gevaarlijk als „doorkeilen", zou E. zeggen. Immers de ledige prauwen schommelen als de „P. C. Hooft" in de Golf van Biscaye; nu eens dreigt een prauw op een steen te pletter te slaan, dan weer worden de koelie's bijna het water ingetrokken. Bij het overbrengen der colli plakten de koelies vaak als tjitjaks tegen den steilen oever. Voor de „Ait Poetih", werd dan ook vroeg bivak betrokken. Zonder meer werden de goederen uitgeladen. Den volgenden dag in de vroegte kwamen wij bij de „Lawat Mocat". Wel twee uur lang liep ik, in zoover hier van loopen sprake kan zijn, langs die kiham: „doorkeilen", kon niet. Met de tali nog veel minder. Bij het gevaarlijke punt, zei de Kapala koeli, dat, wanneer de prauw hier razend snel doorheen schoot, wij er wel doorheen kwamen.

Maar ik had geen zin om iets te riskeeren; liet de koelie's daarom rottan zoeken en de overigen den weg herstellen.

Den volgenden dag werden de prauwen weer geladen. Het water was pl.m. 1½ M. gezakt. Dit zag ik met plezier, daar er nu kans bestond, dat ik er doorheen zou komen.

Nadat alle goederen waren ingeladen, nam ik zelf plaats in de prauw. Met groote snelheid schoten wij door de min of meer gevaarlijke plaatsen van deze lange kiham. Snel naderden wij het gevaarlijke punt, gelegen precies aan het einde der kiham. Hier kwamen de respectabele golven tot op 3 meter van den oever. Het drie meter breede water tot aan den oever kookte en borrelde behoorlijk, maar vertoonde een effen oppervlak. Hoe 't nu precies kwam, kan ik niet meer met algeheele zekerheid zeggen, doch ik denk, dat er juist toen wij over het kritieke punt heenschoten, een z.g. levende „Sawing" opborrelde, waardoor de prauw in de golfslag werd gedrukt. Kort en goed, ik vond mijzelf plotseling met zeer gemengde gevoelens omgeven door golven, van op de kali niet verwachte afmetingen. Toen ik overeind sprong, zag ik mijzelf en de koelies tot aan de knieën in het water staan, terwijl de lichte colli al in de prauw ronddobberden. De koelie's trachtten uit alle macht de reeds volgeloopen en zinkende prauw naar den oever te trekken, door allen aan één zijde te roeien. Toen de prauw nog ongeveer 4 meter van den oever af was, sprongen zij met de lange rottan in de hand, overboord. Het wild borrelende en kokende water deed hen den oever pas bereiken, toen de prauw al zoo'n vaart had ,dat hij onmogelijk was te houden. Een van de koelie's was al driemaal naar de diepte getrokken, vóór hij zich op den oever kon hijschen!

En wat deed ik? In jullie kleinen kring zal wel zeker geen verschil van meening bestaan omtrent den toestand van mijn zenumgestel, wel? Nu, daarom ben ik er bepaald trotsch op, te kunnen zeggen, dat ik op het onderdeel van een seconde na mijn positieven niet kwijt raakte.

Terwijl de koelie's zwoegden om den oever te bereiken, vond ik mij plotseling op de een of andere wijze naast de prauw, mij vasthoudende aan de boordplanken. Verschillende colli dobberden om mijn hoofd heen en weer, niettegenstaande er steeds maar één gedachte — houd de kiel vast — in mijn hersenen hamerde, greep ik toch in bovengenoemde seconde naar een ronddrijvende collo om hiermee den oever te bereiken, daar de zware prauw reeds door den stroom werd meegesleurd. Maar ik kwam gauw terug van dat idee, want nauwelijks liet ik de djaloer (kiel) los om genoemde collo (ik weet niet eens meer of 't een blik of een kist was) liefderijk te omarmen, of ik ging als een zak nat geworden cement naar de diepte.

Het collo loslaten en wild in het rond grijpen naar de djaloer was het werk van minder dan een seconde. Hier is de plaats om een bekend gezegde aan te halen: „het leven hangt vaak aan een zijden draad". Als dit ooit op mij van toepassing is geweest, dan was 't op dit oogenblik. Gelukkig was het hier geen zijden draad, maar een stuk rottan tali. Bij het wild in het rond slaan, kreeg ik dan een stuk tali in mijn hand. Het moet nog al lang geweest zijn, want ik herinner mij, dat het oppalmen lang duurde, voor ik het me min of meer geruststellende hout van de kiel aanraakte. Toen ik net als Neptunus met mijn hoofd boven water kwam, constateerde ik, dat het tooneel een decor-verandering had ondergaan. Achter de coulissen hoorde ik het eentonige niet kalmeerende gebrul der roeiers. De decor-verandering bestond hierin, dat de boot naar aard en aanleg op haar buik was gaan liggen, een gewoonte, die met het oog op de goederen, beslist is af te keuren. Voorts bevond ik mij tientallen meters voorbij de plaats des onheils. Al spoedig kwam ik tot de conclusie ,dat ik niet te lang aan de kiel geketend mocht blijven, want vergeet niet, dat ik nog altijd als lastig aanhangsel naast de prauw bengelde. Bovendien, wanneer men zichzelf niet vertrouwt, vertrouw dan ook niet op een.... rottantouwtje. De bepaald onverkwikkelijke nabijheid van de kiham „Tekoe", een beangstigend vergezicht, de naderende groote golfslagen en last not least het vermoeid raken van de handen, noopten mij stappen te doen (of liever bewegingen uit te voeren) om op de djaloer te kruipen, teneinde bij de eerste de beste gelegenheid te bewijzen, dat ik een stevigen oever verre prefereerde boven een wankele omgekeerde prauw. Nadat ik met eenige moeite op de kiel was gekropen, perste ik mijn body krampachtig tegen de onderzijde (nu bovenzijde) aan, de beide handen tegen de boordplanken, want eigenlijk houvast had ik niet. De prauw schommelde, stampte en danste zoodanig dat het werkelijk geen kinderspel was om zich vast te houden. Tot overmaat van ramp naderde ik nu een gedeelte, waar een hevige golfslag stond. Ik kan u verzekeren, dat ik verre van op mijn gemak was. Het zijn twee verschillende dingen: een spoorwegramp mee te maken als machinist of als conducteur. Begrijpt u wat ik bedoel? Het eerste geval overdonderde mij eenigszins, maar nu zag ik een hachelijke situatie op me afkomen. En ja hoor, daar had je 't al. Alsof 't zoo moest zijn, schoot de prauw in het wildste gedeelte der golven. Mijn handen gleden links en rechts over de gladde kiel en mijn lichaam zwabberde als een uitgewasschen zeemanshemd, wel een halve meter boven de prauw. Ja, lach maar, ik had nog maar een gedachte, of liever twee, want ik dacht: „houdt vast en deraf, nu komt de „Tekoe"." Nu zou ik gemakkelijk kunnen schrijven dat ik dacht:

„Als deze golfjes van je lichaam een vlaggedoek kunnen maken, dan is de „Tekoe" wel in staat je te veranderen in een ding, dat het midden houdt tusschen Wilkins' Noordpool-onderzeeër en een K. N. I. L. M.-vliegtuig, (een metamorphose waar mijn geschokt zenuwgestel niet tegen kan). Maar het is mij te doen om een leesbaar, waarheidsgetrouw verslag te geven aan menschen in wier midden ik werkelijk genoegelijke uren heb doorgebracht en daarom wees verzekerd, dat alles juist is beschreven.

Nu, ik had er ruim mijn bekomst van en zoo scheen het noodlot ook te denken. Achter de golfslag gekomen, werd de kop der prauw gegrepen door een tegengestelde strooming. Ik naderde den oever, waar ik bij wijze van spreken, Fortuna al zag wenken. Maar mochten Noodlot en Fortuna elkander reeds de hand gegeven hebben, om mij safe en wel aan hun boezem te drukken, die verd... prauw dacht er anders over. Ongeveer 4 meter van den over bleef het vooreinde eenige seconden stil liggen, terwijl het achtereind, waar ik als een wandluis tegen aangedrukt lag, langzaam opnieuw door den stroom werd meegetrokken, om zich even later, uitgerust, met vernieuwde ambitie in den strijd te werpen. Maar in het belang van de goede zaak vond ik het welletjes (dat vond ik trouwens al voor dat er iets was gebeurd) en toen de prauw dan ook bij haar frontverandering een oogenblik zuiver loodrecht op den oever stond, sprong ik op mijn voeten in gerafelde gymnastiekschoentjes en speelde binnen één seconde de rol van kampioen-verspringer, idem hardlooper. Of dit nu inderdaad een recordsprong was of niet, het is een feit, dat ik een meter van den oever af, in het water plonste, dadelijk een vriendelijke kei greep en na eeuwen (zoo leek 't mij tenminste) op de woeste baren te hebben rondgedobberd, weer een stukje Borneo onder de voeten had.

Mijn eerste zorg was natuurlijk de post en de wapening. Met de post is niets gebeurd. Bij de post bestemd voor de A. R. is een stuk, dat er nog al bekaaid is afgekomen. Nauwelijks deed ik echter eenige stappen in de richting van de plaats des onheils, ongeveer 300 M. van mij vandaan, of ik zie een prauw zonder goederen maar met 10 koelie's en den Javaanschen fuselier Doelngalim bemand, in razende vaart mijn omgeslagen prauw achtena keilen. Dit was om den sergeant hulp te bieden, een uiterst gevaarlijke onderneming.

Ik vlei mij met de gedachte, dat het voor hen een opluchting moet zijn geweest, toen zij mij goed en wel aan den oever zagen staan. Nu gingen ze de post en mijn karabijn achterna. Later hoorde ik, dat de koelie's Doelngalim vóór de kiham „Tekoe", hadden afgezet, maar zelf door alle kiham's waren heengestoven. Toen ik aankwam bij de ongeluksplaats waren de overgebleven koelie's bezig om de ledige prauwen op den oever te trekken, terwijl reeds een gedeelte bezig was met het zoeken naar verloren colli; wat echter met het water onbegonnen werk bleek. Een soldaatlamp, scheergereedschap, een kijker, een grijsgroen pak, verder had ik niets.

Aan de hand van dit „plus", ging ik mijn „min" uirekenen en dat was een beetje verbijsterend. De verlieslijst zag er zoo uit: 1 veldbed, 1 blik met inzetblik met al mijn onderkleeding, compas, horloge, sportbroeken, uniformen, puttee's, schoenen, ledergoed, 40 patronen, karabijn en last not least een ramp voor E.: 3 kruikjes. Aan de barang van de Compagnie ontbraken: 9 blikken rijst, 2 kisten met patronen of hulzen, een blik geneesmiddelen, alle kaarsen een stallantaarn, de kaarten bestemd voor luitenant D. en de kist met films van mijnheer Tillema.

U zult mij wel gelooven, dat bij een dergelijke balans mijn gemoedstoestand allesbehalve prettig was. Ik was down, finaal down. Daarbij nog de onrust over de menschen die de prauw achterna waren. Weliswaar waren de voornaamste dingen vastgebonden, maar als een prauw door een reeks kihams is heengeslagen, is zij haar veeren wel kwijt. Mijn zenuwen waren erg overspannen en slechts de noodzakelijkheid om op andere dingen te letten hielp mij over veel heen. Na enkele uren waren de prauwen weer geladen en zouden wij met behulp van de kabels weer verder gaan, toen in de verte de prauw zichtbaar werd. Nu, daar was tenminste niets mee gebeurd. Maar zoo is de mensch, nauwelijks stemde dit mij dankbaar of ik begon weer eischen te stellen aan het noodlot. Zouden ze nog wat gered hebben? Misschien, misschien zelfs veel. Ach ik wou bescheiden zijn: alléén de post maar, als die er is, dan....

Alhoewel majoor M. later goed geholpen heeft, bracht hij mij nu toch op den rand van het verdraagbare door uit te weiden over de belangrijkheid van de post. Maar Goddank, toen de boot dichterbij kwam, zag ik drie juweelen van postblikken. De kapalla-koelie, die in de prauw had gezeten, kwam vooruitloopen en hij schudde mij zoo impulsief de hand, dat ik werkelijk pas nu realiseerde, dat een van ons beiden best op den bodem van de kali had kunnen liggen. U verwondert er zich over, dat deze brief plotseling een sombere wending neemt, hè? Nu ik zal ook maar in de vorige trant doorgaan.

Toen ik hoorde, dat behalve de drie postblikken ook nog de kist van mijnheer Tillema, de kaartenkoker van de luitenant D. en mijn ledergoed met klewang was gered, toen majoor (misschien moest ik 't niet schrijven) maar toen, was ik een halve minuut geen sergeant van het Indische Leger, maar het slachtoffer van de reactie van een urenlange zenuwoverspanning. Toen, anderhalf uur nadat de prauwen wederom uitgeladen moesten worden, besloot ik eens nauwkeuriger de postblikken na te gaan. Iets verdachts deed mij besluiten, het blik te openen: de pakjes waren drijfnat, maar doordat de brieven dicht op elkaar waren geperst, waren slechts de randen nat geworden. Bij het voorzichtig drogen, raakten sommige enveloppen open en de postzegels min of meer los. Zooals ik ze bij het vuur had gedroogd, pakte ik ze weer bij elkaar. Een uur na aankomst te „Kiham Mawon" waar ik eerst een overhemd leende en een slaapbroek, daar mijn eenig overgebleven stel drijfnat was, ging ik aan tafel zitten met een pot lijm. Elke brief, die geheel of gedeeltelijk open geraakt was, werd dichtgeplakt. Maar majoor, is het noodig u te verzekeren, dat geen enkele brief, gericht aan G.G. of aan Kromo, meer is geopend dan noodig was? Neen, ik geloof 't niet. Mijn ongetwijfeld aanwezige zwaartillendheid dwingt mij tot het stellen van die vraag. Als bij de dienststukken de collistaat mij niet toevallig in handen gekomen was, zou ik 't verd... ja verd... hebben er naar te zoeken, alleen om te voorkomen om dingen te lezen, die niet voor mij bestemd zijn.

Prauwenstaat. Ik weet werkelijk niet, welke prauw naar de haaien is, maar dat zal later wel blijken. De poststukken van majoor F., hebben ietwat meer geleden, zoo aan de enveloppen te zien, maar ook deze zijn gedroogd en opnieuw weer dichtgeplakt. De stukken, bestemd voor den A. R. zagen er het beroerdste uit. Die zijn gedroogd, doch zonder ze dicht te plakken in een stuk papier gewikkeld en verder gezonden, waarbij ondergeteekende zich de vrijheid veroorloofde, dezen autoriteit een schrijven ter inlichting te zenden.

Maar nu. De kist van den heer Tillema. Uiterlijk zag zij er uit om door een ringetje te halen, maar zooals die huichelachtige postblikken hadden geleerd: schijn bedriegt, voelde ik er veel voor ook deze kist open te maken. Zeer gaarne had ik hieraan gevolg gegeven, maar E. had dan telkens weer wat over te geven, (de B. Brem betreffende) en als ik dan zuchtend aan tafel ging zitten, was hij alweer bezig aan majoor M. in een stortvloed van woorden uit te leggen, waar hij het best zijn burgerkleeding of wel een pasfoto kon laten maken. Tot

't mij te gek werd en ik mij afzonderde in een ietwat donkere kamer en de kist opende. Ik was blij, dat ik het gedaan had, want ondanks E. her haaldelijk beweerde, dat het binnenste kistje gerust in de kali kon liggen, zonder dat de inhoud beschadigde, achtte ik 't toch niet onwaarschijnlijk dat op den duur een 70-tal nattte couranten (die waren er om heen gepakt) wel eenigen invloed zouden uitoefenen op een film van ongetwijfeld cultureele waarde. Wanneer ik daarbij nog bedenk, dat de heer Tillema ons drieën bij voorbaat bedankte voor onze bijzondere zorg aan de kist besteed, toen begreep ik eigenlijk heelemaal niet, waarom ik zoolang had geaarzeld de kist te openen. Het kistje werd in een donkere kamer opgeborgen, de buitenste kist gedroogd en nadat ik een evenredig aantal couranten netjes tot proppen had gebald, (een werkje om intellect aan te kweeken) werd alles weer ingepakt. Majoor, ik laat het volkomen aan u over wat of u hieromtrent aan den heer Tillema wilt zeggen, alleen heb ik liever, dat hij het van u of mij, dan van Boelongan moet hooren. Maken ze nu in Boelongan de kist open, dan vinden ze een hoop droge couranten Maar of de film beschadigd is, dat merkt eerst de film-maatschappij „Multifilm"; te Haarlem.*)

Dit is nu wel geen kort relaas van een ongeluk op de Kajan, met de daaraan verbonden soesah, maar toch een beschrijving die in alle opzichten naar waarheid is gesteld.

Natuurlijk heeft dit muisje nog wel een staartje, en wie weet welk onweer zich boven mijn hoofd samentrekt. Majoor S. zou zeggen: „risico van het vak", maar tegenwoordig lijkt het veel op risico van den man in casu den transportcommandant.

Tot zoover de heer R.

Gelukkig zijn ongevallen als bovenvermeld, zeldzaam. Ik vermeld dit omdat ik niet de gedachte wil opwekken, dat ik de zaken overdreven voorstel. 't Is echter goed, dat men in veel ruimeren kring dan in die der zeer weinig zelf-betrokkenen weet, wat aan het „trantsport" vastzit.

H. F. TILLEMA.

Longnawang, 12 April 1932.

*) Ik dank den heer R. ten zeerste voor zijn goede zorgen.

De jongste goudvondsten in Suriname.

De geschiedenis der Surinaamsche goudindustrie.

Zal er een betere toekomst voor Suriname, ons koloniale stiefkind, aanbreken?

De telegrafische berichten omtrent de opzienbarende vondst van 40 K.G. goud op het placer (spreek uit placèr) de Jong aan de Miendrineti, een zijtak van de Boven-Saramaccarivier in ons gebiedsdeel Suriname, voeren ons tot de 2de helft van de 16e eeuw terug, toen de Spanjaarden op hun groote zee- en ontdekkingsreizen het vasteland van Zuid-Amerika hadden bezocht, de Orinoco bewonderd en in de Guyana's doorgrongen. Op deze tochten verspreidde zich een gerucht, dat hooger landwaarts in een landschap gelegen was, waarin onnoemelijke schatten van goud, zilver en edelgesteenten gevonden werden, waar de inwoners hun huizen met gouden beelden versierd hadden, waar de daken met goud bedekt waren, waarom de Spanjaarden het El Dorado of Goudland noemden, waarin een meer van zout water zoo groot als een zee gelegen was, het meer van Parima, waar het zand met stukjes goud gevuld was. De koning van Spanje benoemde zelfs Diego de Palameque tot gouverneur van Guyana del Dorado.

Van dien tijd af was de geschiedenis der Guyana's die der goudzoekers, de Guyana's, waarheen tal van gelukzoekers togen, o.a. Sir Walter Raleigh in 1595, 1596 en 1597, om de fabelachtige rijkdommen en den vergulden koning en zijn schitterende stad bij dat meer op te sporen. Eldorado of El Dorado (Spaansch voor vergulde man) is oorspronkelijk de naam van den beheerscher van het fabelachtig rijke land in Zuid-Amerika, wiens kleeding uit goudstof bestond, doch later de naam van het land zelf, waaraan men onwrikbaar geloofde. Volgens Von Humboldt moet men onderscheid maken tusschen twee Dorado's, het eerste dat gezocht werd in het Andes-gebergte (het tegenwoordige Columbia), het tweede dat in het zuidelijk gedeelte van Guyana aan het Zoutwatermeer Parima. De hoofdstad met haar gouden daken heette Manao del Dorado.

De geschiedenis der tochten van Spanjaarden, Duitschers, Engelschen, Franschen en Hollanders, ondernomen om het goudland te ontdekken, zou een boekdeel vullen. Door de onderzoeken van R. H. Schomburgk is het groote meer van Parima van de kaart verdwenen of ingekrompen tot het kleine meer van Amucu, Manao del Dorado is niet gevonden, maar Guyana is gebleken een goudland te zijn!

In Suriname werd de eerste opsporing onder het bestuur van gouverneur van Aersen van Sommeldijk (1683—1688) gedaan, die in 1687 een officier en vijf soldaten uitzond om het meer van Parima op te sporen en die eerst na zijn dood terugkeerden.

Een tweede onderzoek onder het bestuur van gouverneur Jean de Goyer (1710—1715) in den Parnassusberg op Bergendal leverde evenmin eenige uitkomst op als die onder zijn opvolger Jean de Mahony (1716—1717). In 1718 deed Gerrit Jacobs een reis naar Parima en onder leiding van den bergwerker Salomon Herman Sanders in 1720 naar de Boven-Corantyn onder het bestuur van gouverneur Jean Coutier. In dezen Parnassusberg werkten Duitsche mijnwerkers. Dit bergwerk heette „Trouw op God". Onder gouverneur Temminck werd Sanders, die wellicht de eerste ambtelijke betrekking bij het mijnwezen bekleedde, n.l. van directeur der bergwerken op ƒ 45,— 's maands en drie rantsoenen per dag, wegens bedrog veroordeeld. De acht naar Nederland gezonden monsters erts bleken geen spoor van goud te bevatten en de essayeurs hadden „niets dan vuyligheid" gevonden. Den 3en Mei 1723 werd Sanders aan den geeselpaal gebonden met een brief op zijn borst, waarop het woord „Bedrieger" stond. Vervolgens werd hij in het fort Zeelandia „aen de molen geslooten, omme daer te arbeyden gedurende den tydt van drie jaren".

Voor rekening van de Societeit van Suriname wendden in 1729 Duitschers wederom pogingen aan tot het opsporen van goud en andere mineralen en tien jaren later opnieuw. Een ernstiger poging werd in 1742 gewaagd onder gouverneur Mauricius (1741—1751, toen aan Wilhelm Hack e.a. een octrooi voor twaalf jaren werd verleend om een onderzoek te doen naar mineralen, edelgesteenten of andere handelbare stoffen. Teneinde het benoodigde kapitaal voor deze onderneming te verkrijgen, werd er op 5 September 1742 een Geoctroyeerde Surinaamsche Mineraal Compagnie opgericht met zetel te Amsterdam.

Ook deze poging in de 18de eeuw was geen geluk beschoren. Na zwaren arbeid en veel verlies aan menschenlevens werd de onderneming opgeheven en de vennootschap in 1745 ontbonden, na in 2 jaren tijds ƒ 80.000 te hebben uitgegeven. Nog leest men, dat in 1746 bij het delven van putten te Paramaribo goud werd gevonden.

Honderd jaren sluimerde de belangstelling voor dit edel metaal, toen de geoloog dr. F. Voltz, die in 1853 met een Duitsche commissie (van H. Schunk en prof. Duttenhofer) naar Suriname gekomen was met het doel een Duitsche volksplanting te stichten, op zekere goudhoudende gesteenten de aandacht vestigde.

Als pionier van de latere goudindustrie kan worden genoemd een Engelschman, met den Nederlandschen naam Rosenberg, die in de Australische goudmijnen gewerkt had en in 1860 in Suriname sporen van goud aantoonde. Hij richtte de New York South America Surinam Goldmining Compagny in 1868 op, later genoemd de New York and Surinam Company, welke in 1870 voor 50 jaren op een terrein van 6000 akkers concessie verkrijgt (2574 h. a.)

Met de komst van jhr. C. A. van Sypesteyn op 1 Augustus 1873, (die overtuigd was van den goudrijkdom der kolonie) als gouverneur van Suriname, zou de goudnijverheid, waarop zoo velen vóór hem als wel daarna, alle hoop gevestigd hadden voor de opkomst van het gewest, in vaste banen worden geleid.

Het jaar na zijn komst zendt hij den gouvernementssecretaris P. Alma naar de grensrivier de Marowyne, met opdracht om gedurende een maand aan beide oevers, den stand van zaken, met betrekking tot de goudindustrie, op te nemen. Deze keert 16 September terug en brengt een gunstig verslag uit en wij zien het eerste perceel tegen 10 cent de H.A. in pacht uitgeven op den dag, dat de nieuwe administrateur van financiën, baron Schimmelpenninck v. d. Oye, op 1 Febr. 1875 zijn ambt aanvaardde. De eerste uitvoer van goud had in 1875 plaats, n.l. een hoeveelheid van 36 K.G.

Van nu ontwikkelt zich het bedrijf, waarin ook tal van vreemdelingen hun geluk hebben beproefd. De aandacht van het buitenland werd nu meer en meer op Suriname gevestigd. Er is in den loop der jaren schandelijk geknoeid, zwendelmaatschappijen werden opgericht en verdwenen, kapitalen gingen verloren en van de met schier onoverkomelijke bezwaren naar de binnenlanden vervoerde machinerieën worden de verroeste overblijfselen nog in het oerwoud teruggevonden.

De wettelijke regeling van het bedrijf geschiedde bij verordening van 2 December 1882, (G. B. no. 19), welke 1 Januari d. a. v. in werking trad.

Van 1876 tot en met 1931 was de voortbrenging rond 36.700 K.G., ter waarde van ruim 51 millioen gulden — volgens de ambtelijke statistiek, die verre beneden de werkelijkheid blijft. Over de N.V. Goud Exploitatie Onderneming L. en F. de Jong — volgen hieronder nog enkele bijzonderheden.

Weinig zou de maatschappij, die 8 Juni j.l. te Paramaribo haar jaarlijksche vergadering hield, gedacht hebben, dat aller oogen op haar gevestigd zouden zijn, nu zij in het brandpunt der belangstelling is gekomen.

De concessie aan gebroeders de Jong dagteekent van 28 Februari 1878, toen een terrein van 4000 H.A. ten Westen van de rivier Suriname aan de Miendrinetiekreek werd afgestaan, terwijl aan J. L. Mans & Co. eveneens aan die kreek een terrein werd afgestaan, welke later bleek — daar de kaart van Suriname door Cateau van Rosevelt en van Lansberge nog niet was aangekocht en concessies in den blinde verleend werden — gedeeltelijk in die van gebroeders de Jong te liggen.

Deze kwestie gaf aanleiding tot een groot geschil, welke zelfs in de Tweede Kamer kwam, waarbij de handeling van gouverneur van Sypesteyn, om de pacht niet te verlengen, werd afgekeurd. Deze beslissing had 's gouverneurs val ten gevolge. De industrie door hem met kracht in het leven geroepen en sterk bevorderd, werd alzoo de naaste oorzaak voor het indienen van zijn ontslag. Merkwaardig genoeg hadden gebroeders de Jong aan gouverneur van Sypesteyn in 1878 een zilveren beker aangeboden met talrijke gouden emblemen versierd, als „een blijvende hulde en een blijk van erkentelijkheid aan Zijne Excellentie aangeboden, door wiens ijverig streven om de kolonie tot meerderen bloei en welvaart te doen geraken, het gelukt is de goudindustrie tot stand te brengen."

Het placer de Jong is altijd als het meest belovende in Suriname beschouwd; zelfs wilden de eigenaars het bezit indertijd niet beneden een millioen in contanten verkoopen. Een tijd lang is het placer in handen geweest van de Ned. West-Ind. Exploratie-Maatschappij „Miedrinetie". De onderneming heeft gebloeid en gekwijnd en heeft jaren van voor- en tegenspoed medegemaakt. Sinds vele jaren is het placer in onderhuur gegeven, waardoor de onderneming in staat was gesteld de aan het gouvernement verschuldigde concessiegelden te betalen. De opbrengst die wij sedert de laatste 6 jaren konden noteeren, bedroeg ruim 250 K.G., ter waarde van ongeveer drie en drie kwart ton.

De ligging van 't placer is gunstig gelegen aan de in 1903 aangelegde spoorlijn naar de goudzône, ongeveer 106 K.M. van Paramaribo. Ongetwijfeld zullen de dezer dagen aangetroffen hoeveelheden goud in kwartsgangen, velen naar het Miendrinetie-gebied lokken.

Sedert de groote werkloosheid heeft het gouvernement een andere politiek gevolgd en de goudexploitatie door werkloozen met landssteun ondernomen, waarmede 9 November 1931 een aanvang werd gemaakt met de beschikbaarstelling van *f* 25.000. Deze ontwikkelt zich nu bevredigend en het laat zich aanzien, dat de goudexploitatie in Suriname, die regen en zonneschijn heeft gehad, een betere toekomst tegemoet gaat en het land zijn ouden naam van dorado zal handhaven.

Op de, bij de behandeling der begrooting van G. B., van verschillende zijden geoefende critiek heeft de regeeringsgemachtigde, ir. De Irongh, verklaard, dat sedert 1930 de bezuiniging bij zijn departement 30 % heeft bedragen; zelfstandigheid van de S.S., volgens de motie-Staargaard, een object van studie vormt evenals de zoutprijs; de regeering niet dwingend kan ingrijpen in de tarieven van het G.E.B.E.O.; zij voortdurend haar invloed aanwend voor een oeconomische inrichting van het bedrijf der K.N.I.L.M. Zij kan echter het salaris van den directeur dier Mij. in Nederland niet voorschrijven. Ten aanzien van de verlaging der spoorwegtarieven merkt spr. op, dat de taak van de S.S. niet is verleening van steun aan de cultures; het belang van het eigen bedrijf moet voorop staan, hetgeen incidenteele tariefsverlaging niet uitsluit. Hoewel algemeene tariefsverlaging 15 millioen gulden beteekenen zou, wekt dit antwoord den schijn, van een tekort aan breed economisch inzicht, dat juist in deze tijden zoo noodzakelijk is.

De Volksraad nam een motie-Van Holst Pellikaan (V. C.) aan tot betere vaststelling van de tarieven van den Zuid-Sumatra-spoorweg, een motie-Fruin tot verlaging van de electriciteitstarieven, een motie-Blaauw tot verlaging van de tarieven van het G.E.B.E.O., een motie-van Baalen om de N.I.R.O.M. tot uiterlijk 31 December 1932 den tijd te geven de concessie voor den radio-omroep definitief te aanvaarden.

In de M. v. A. inzake de begrooting-1933, deelt de regeering mede, dat zij ten volle het gevoelen deelt van de leden die de band tusschen haar en het persbureau Aneta wenschelijk achten, terwijl op de geopperde bezwaren tegen den Aneta-post ten behoeve van de buitenlandsche voorlichting wordt geantwoord, dat de regeering het uitgetrokken bedrag geenszins te hoog acht voor de bewezen goede diensten. Welke laatste verklaring aanbevolen moge worden in de ernstige aandacht onzer Regeering alhier, bij de eventueele instelling van een Regeerings-persdienst, overeenkomstig de voorstellen van de commissie-François.

Het Volksraadslid Pastor (I. K. P.) heeft de regeering om een spoedige beslissing gevraagd op het voorstel van het departement van onderwijs om de overcomplete onderwijzers met vervroegd verlof te laten gaan. In verband hiermede zij vermeld, dat blijkens een rondschrijven de G. G. geen bezwaar heeft om vrijen overtocht naarNederland toe te staan aan wegens overcompleet buiten werkelijken dienst gestelde Europeesche ambtenaren met ten minste 12½ jaar voor Indisch burgerlijk pensioen geldenden dienst en indien zij den leeftijd van 40 jaar nog niet hebben bereikt, zoomede indien voldoende gronden aanwezig zijn om aan te nemen, dat herplaatsing gedurende den wachtgeldtijd niet verwacht kan worden.

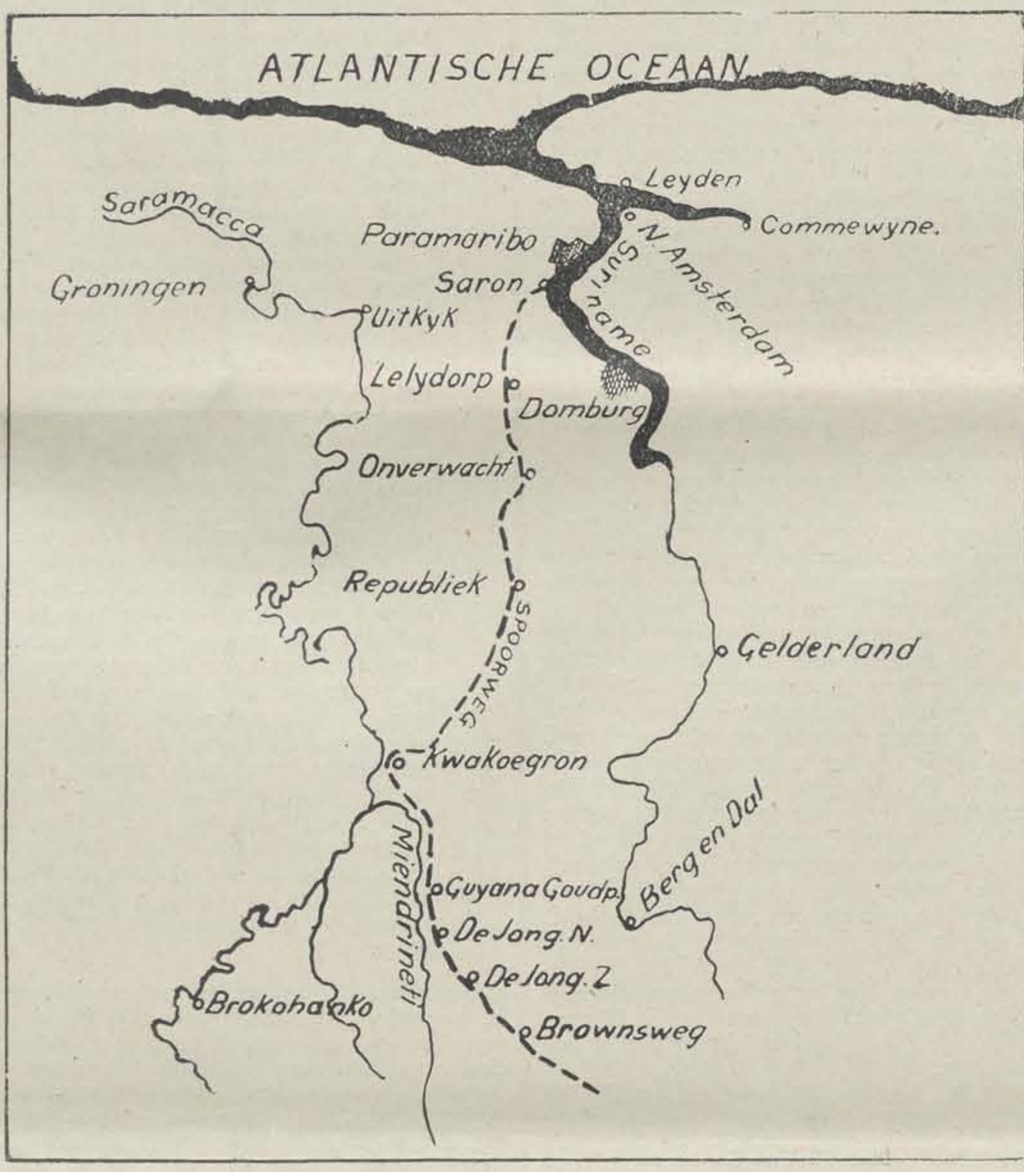
*Het werkcomité, ingesteld door de Oeconomische Com*missie tot onderzoek van de contigenteering van den invoer van textiel, blijkt reeds eenigen tijd geleden als zijn standpunt kenbaar te hebben gemaakt, dat de contigenteering, zooals gewenscht door de Twentsche textielindustrieelen, praktisch onuitvoerbaar moet worden geacht, afgezien van de principieele zijde dezer kwestie. Zij vergadert de volgende week ter vaststelling van haar advies inzake het rapport van het werkcomité.

Verschillende adviseurs van de regeering zijn gunstig gestemd ten aanzien van het verzoek van de Internationale Crediet- en Handelsvereeniging Rotterdam inzake vrijstelling van invoerrechten op garens in geval van verwezenlijking der plannen ter oprichting van textielfabrieken in Indië. Alleen het departement van financiën is hiertegen op fiscale gronden gekant.

De berichten over de plannen van de Internationale hebben bij de Japansche industrie ontsteltenis teweeg gebracht.

De salariscommissie zal haar herzieningsvoorstellen gereed maken voor behandeling in den Volksraadszitting van Januari.

*Met 1 Juli zijn de ambtstoelagen van den vice-presi*dent en leden van den Raad van Indië, den voorzitter van den Volksraad, en den voorzitter en

Overzichtskaart van de goudvindplaatsen in Suriname.

De Jeugd en Indië.

Aan
de in Nederland verblijvende leden
van „Oost en West".

In het Koloniaal Weekblad van 23 Juni j.l. No. 25 plaatste het dagelijksch bestuur onzer Vereeniging onder bovenstaand hoofd eene aanbeveling aan de leden om met hunne kinderen of pupillen in den leeftijd van 12—15 jaar een bezoek te brengen aan de Koloniale tentoonstelling in den Haag en deze kinderen vervolgens in een kort opstel hunne indrukken te laten weergeven over dat bezoek. Zooals uit bovengenoemd No. van het Weekblad blijkt, acht het dagelijksch bestuur het belangstelling wekken bij onze jeugd voor onze gebiedsdeelen in Oost en West van veel belang en looft het ter aanmoediging van het bezoek en het maken van het opstel een tiental exemplaren van het Gedenkboek betreffende de deelneming van Nederland aan de Internationale Tentoonstelling te Parijs uit, voor de deelnemers, die de meest geslaagde opstellen zullen inzenden. Voor bijzonderheden daaromtrent moge worden verwezen naar bovengenoemd No. 25 van het Koloniaal Weekblad van dit jaar.

Namens het Dagelijksch Bestuur,
DE ALGEMEEN SECRETARIS.

Van Week tot Week.

Van Maandag 4 tot Zondag 10 Juli.

*De Volksraad heeft besloten de drie ontwerp-ordonnan*ties nopens straf en beroep in verband met bijverdiensten en vacantieverloven voorshands niet te behandelen ten einde de Regeering in de gelegenheid te stelen terzake advies in te winnen van een centrale commissie voor georganiseerd overleg.

leden van de algemeene Rekenkamer tedelijk verminderd.

De Regeering heeft besloten de vergoedingen van reis- en verblijfkosten aan geestelijken van alle gezindten niet meer te verleenen op declarate, doch in den vorm van een vast bedrag op basis van de kosten over 1931, verminderd met 20 %.

*De directeur van het dept. van gouvernementsbedrij-*ven heeft een afzonderlijke herziening van de bezoldigingen van het personeel, dat onder zijn departement ressorteert, ontworpen, ter voldoening aan de opdracht om op de salariskosten zes millioen te besparen.

*Overwogen wordt, om door aanleg van irrigatiewer-*ken tienduizend bahoes sawah in Peribo te verkrijgen voor uitbreiding van de landbouwkolonisatie van Javanen in Ben Koelen.

*Verscheidene ondernemingen ten Zuiden van de Sme-*roe zijn druk bezig met het dit jaar nog beplanten van de rubbercomplexen, welke weder ontgonnen zullen worden, met koffie.

*De hoofden van gewestelijk bestuur hebben een aan-*schrijving ontvangen nopens het geven van uitstel van betaling van canon aan landbouwondernemingen. Naar verluidt wordt overwogen, om deze aanschrijving ook ter kennis te brengen van den dir. van G. B. en de directie der S. S. Si non è vèro....

Vernomen wordt, dat de Java Suikerwerkgeversbond momenteel een nieuwe salarisregeling voor de employé's in de suikerindustrie uitwerkt. Deze regeling is niet zoozeer gericht op verlaging der salarissen doch op verdeeling van de verhoogingen over een grooter aantal jaren en scherper verschil in bezoldiging tusschen de betrekkingen waarvoor een uitsluitend in Nederland verkrijgbaar diploma is vereischt en die waarvoor ook in Indië een diploma kan worden verkregen. In sommige categorieën zijn bepaalde, slechts in Nederland verkrijgbare diploma's vereischt. Deze regeling zou zoo mogelijk 1 Januari 1933 worden ingevoerd.

De internationale suikerconferentie is den 5den dezer geopend in een der zalen van het Kurhaus te Oostende onder voorzitterschap van den Belgischen senator Beauduin. Acht landen zijn vertegenwoordigd: Java door zes gedelegeerden, verder: Duitschland door vier, Polen door vier, Cuba zes, Hongarije twee, Peru twee, België vier. Deze bijeenkomst niet anders dan een prise de contact, daar de Cubaansche delegatie eerst den volgenden dag ter vergadering aankwam. Deze laatste konden met hun rapport eerst Zaterdagavond gereed komen en aan de voorzitters der delegaties overhandigen die het in een vertrouwelijke bijeenkomst bestudeeren. De strekking is nog geheim en zal pas medegedeeld worden in de volgende plenaire zitting, waarvoor de dag nog niet is vastgesteld.

De Internationale Petroleum conferentie te Brussel, welke zonder de Russen plaats vindt, heeft op haar einde te loopen, zonder dat veel resultaat bereikt werd.

De Russen lanceeren het bericht niet ongenegen te zijn tot besprekingen, mits op de basis van een accoord op korten termijn; op langen termijn zou de Sowjet-Unie zich in geen geval binden.

De Slamat, waarvan sedert meer dan een eeuw, slechts weinig beteekenende erupties bekend zijn en die sedert 1904 niet meer gewerkt heeft, vertoont thans eenige activiteit De ass.-wedana van Boemidjawa meldde aan het B.B. te Tegal: „In de nabijheid van den Slamat komt een aschregen naar beneden".

Twee gouddelvers hebben in Mindrineti (Suriname) in de oude goudvindplaats-De Jong, veertig kilogram goud gevonden. Dit is de grootste vondst sedert het bestaan van de industrie. Waar rook is, is vunur, zegt het oude spreekwoord. Het wordt tijd dat een ernstige, systematisch en deskundige geleide poging, van Regeeringswege ondernomen wordt, om dit vuur op te sporen. Slechts dan zal er kans zijn Suriname weder tot bloei te brengen.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Het Wereldcongres voor Volkskunst te Oslo 22—28 Augustus a.s.

Wij komen thans nog even terug op bovengenoemd Internationaal Congres, dat eind Augustus aanstaande in Noorwegen's hoofdstad zal worden gehouden, omdat de vorige week de drukker helaas vergat den gelijkluidenden titel boven het artikel te plaatsen, waardoor het misschien aan veler aandacht ontsnapt kan zijn, hetgeen heel jammer zou wezen ,daar het een zaak van giwicht geldt, die juist de belangstelling der Nederlanders, speciaal ook met het oog op de Nederlandsch-Indië, zou kunnen opwekken. Want begint hier in Nederland de volkskunst, welke uit gebrek aan belangstelling zoo goed als afgestorven was, in den laatsten tijd gelukkig weer op te bloeien, in den Indischen Archipel is die kunst, met al hare vertakkingen, nog springlevend — al zijn er, sinds de drie eeuwen, dat wij er mede in aanraking kwamen, hier en daar helaas teekenen van verval te bespeuren! — en zou dit door onze liefde er voor niet alleen moeten *blijven*, doch ook tot grooteren bloei kunnen geraken, hetgeen de geheele menschheid ten goede zou komen.

De bevolking van Noorwegen bestaat evenals die van Insulinde grootendeels uit eenvoudige landbouwers, die natuurlijk niet het geheele jaar door hun grond kunnen bebouwen, dan in hun vrijen tijd zich het liefst wijden aan huisvlijt d.w.z.: handenarbeid in verschillend materiaal, voornamelijk in den vorm van gebruiksvoorwerpen, veelal door het geheele gezin verricht, welke terecht met den naam *Volkskunst* bestempeld wordt, gelijk ook de uitingen hunner levens-vreugden en -angsten, o.a. in bewegingskunsten van tooneel, muziek, zang en dans.

Zooals Nederland één Openlucht-museum rijk is bij Arnhem, telt Noorwegen er verscheidene, wel *honderd*, welke een veel verder strekkend doel beoogen, dan ons Nederlandsche, namelijk: behalve het geschiedkundig-wetenschappelijke op ethnografisch gebied, voornamelijk ten gerieven van geleerden, bovenal het *praktisch-sociale*, tot opvoeding en verheffing van het geheele volk, door de beoefening der volkskunsten te bevorderen! Dit geschiedt niet alleen doordat de aanblik van hetgeen de voorouders op kunstgebied hebben gewrocht, vanzelf opwekkend en inspireerend werkt op het tegenwoordig geslacht, maar ook, omdat de door den staat blijvend betoonde belangstelling er voor o.m. de landelijke beoefenaars van volkskunst worden aangemoedigd door hen met de meeste voorkomendheid, op doelmatige wijze te helpen aan de gewenschte modellen, materialen en werktuigen voor hun arbeid, alsook, zoo noodig, bij den verkoop daarvan te helpen.

Men ziet, er zouden dus zeer leerzame vergelijkingen te trekken zijn tusschen hetgeen in Noorwegen en in Grooter Nederland op dit gebied wordt tot stand gebracht.

Daarom is 't te hopen, dat behalve, zooals bij de vorige twee congressen, enkele regeerings-afgevaardigden — zij 't dan ook buiten bezwaar van 's lands schatkist in dezen moeilijken tijd — ook vele particulieren uit alle landen deel zullen nemen aan deze besprekingen en excursies ter bezichtiging der zoo nuttige Noorsche openlucht-musea. Het geld, besteed aan de reis, die niet duur is, zal dubbele rente opbrengen in den vorm van praktische gevolgen voor land en volk.

Alle gewenschte inlichtingen worden gaarne verstrekt door den algemeenen secretaris, den heer *Richard Dupierreux. 2 Avenue du Congo te Brussel* en door den secretaris van het Congres-comité te Oslo: *Dr. H. Grevenor,* directeur van het Kunst-Industrie-Museum te *Oslo,* Noorwegen.

Tiende Gids van het Koloniaal Instituut.

De handige boekjes, als *Gids* dienende in het *Volkenkundig Museum* der Koninklijke Vereeniging *Koloniaal Instituut* te Amsterdam, volgen elkander in den laatsten tijd snel op, zoodat zeker weldra het geheele stel volledig zal zijn, tot groot gerief der bezoekers, die niet tegen de aanschaffing behoeven op te zien, daar de prijs voor het keurig uitgevoerde, ook wetenschappelijk betrouwbare en fraai geïllustreerde werkje slechts 75 cents bedraagt.

Vestigden wij onlangs hier de aandacht op het

negende deeltje, thans is het tiende verschenen, gewijd aan: *De Timorgroep en de Zuid-Westereilanden,* door den oud-Gouverneur *A. L. L. Couvreur* en gevolgd door een zeer lezenswaardige uiteenzetting van het veel te weinig bekende *Weven en Ikatten,* door den deskundigen Conservator *B. M. Goslings,* die een gevoelige volkskunst-bewonderaar is.

Het door den heer Couvreur, uit persoonlijke ervaring beschrevene, beslaat het grootste middengedeelte van den 2den omgang in het Volkenkundig Museum, zooals op de bijgevoegde plaattegrond-kaart is aangegeven en werd door schrijver in een vijftiental korte hoofdstukken verdeeld, beginnende met uiteenzettingen betreffende land en volk, fauna, flora, klimaat en veeteelt, den inhoud van de kasten 16 tot en met 27, rijk ook aan volkskunst, daarna van de legvitrine IV, bevattende onder andere het fraaie Soembasche Kralenwerk, de voor-ouder en godenbeelden buiten de kasten en ten slotte de vóór de ramen aangebrachte bijzonder mooie diapositieven, betrekking hebbend op dit deel van den Archipel, dat zooals terecht wordt opgemerkt:

> „Op het gebied van elementair volksonderwijs behoort tot de best verzorgde deelen van Ned. Indië; Zending en Missie boeken een succesvollen arbeid. Blijkt uit haar vastbaarheid voor Onderwijs en Zending, dat het der bevolking geenszins aan de voorwaarden voor hoogere ontwikkeling ontbreekt, een natuurlijke goede aanleg spreekt mede uit den kunstzin, waarvan haar schoone en origineele weefsels getuigen, en uit de kunstige versiering van hare dagelijksche gebruiksvoorwerpen, uit haar levendigen, zij het vaak luidruchtigen aard, uit haar arbeidzaamheid en haar grooten spaarzin."

Tot de mooiste voortbrengselen van de volkskunst, niet alleen van de Timor-groep, maar ook van den geheelen Archipel, behooren de fraaie ikatweefsels van Oost-Soemba. Daar de weef- en ikattechniek in een volgend hoofdstuk afzonderlijk zal worden behandeld, wordt hier kortheidshalve daarnaar verwezen en slechts de aandacht gevestigd op de stijlvolle patronen en de fraaie kleuren der weefsels, die de achterwanden dezer beide kasten bedekken. Afwijkend van het meest voorkomende type — rood en witte figuren op een donkervioletten, vrijwel zwarten, ondergrond — is de mooi uitgevoerde doek, in warm *oranje op zwarten* ondergrond, in het midden van kast 16. Ook de bodem van deze kast is met een dergelijken doek bedekt. Op de bovenste plank zijn uitgestald een paar waterscheppers van Sawoe, op primitieve wijze samengesteld uit het blad van den *waterscheppers* van Sawoe, op primitieve wijze samengesteld uit het blad van den lontarpalm, een paar kleine bamboe kalkkokertjes *) van Timor, met een fijn ingesneden ornament bewerkt, en een paar zielebeeldjes van de Zuidwester-eilanden. Deze beeldjes zijn in gebruik bij de nog animistisch denkende bewoners dier eilanden en dienen als media, om de voorouders, die worden aangeroepen, te doen nederdalen.

Daar nu de rumte dezer rubriek zeer beperkt is, hopen wij de volgende week, bij de bespreking van het op volkskunstgebied zeer belangrijke aandeel van den heer Goslings in dezen Gids, nog op een en ander terug te kunnen komen en besluiten thans met een warme opwekking tot bezoek aan het Koloniaal Museum te Amsterdam, niet alleen, maar ook voor hen, die daartoe in de gelegenheid zijn, aan *„Boeatan"* Heulstr. 19, 's-Hage, waar veel van de in den Gids beschreven schoonheden niet alleen van heel nabij te zien — doordat men ze in de hand kan nemen en van alle kanten nauwkeurig bekijken — maar ook tegen zéér billijken prijs te koop zijn.

Liefderijk in eigen omgeving opgenomen, leert men de eerst soms vreemde volkskunst van anderen, het best waardeeren en hoogschatten.

*) Waaraan het eerst door *Prof. J. A. Loeber* zulke bewonderende geschriften gewijd zijn. Red.

Wijs mij den leider en ik zal zijn menschen kennen. Wijs mij de menschen en ik zal hun leider kennen. (De Zakenwereld).

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Herstel en aanpassing.

De Loc. (12/5, blz. 5 „Morgen") constateert dat men bij *de definitieve begrootingsvergadering op 13 Mei* heeft uit te gaan van de zekerheid, dat in zoo kort mogelijken tijd de landshuishouding zal moeten worden ingesteld op inkomsten, waarvan de normale dit jaar op zijn best de 280 millioen zullen halen, welk bedrag men door *crisisheffing, tabaksaccijns* en *verhoogde rechten* met rond 40 millioen verhoogt. Voor 1933 kan men op bestendiging der tijdelijke heffingen van 1932 rekenen en daarbij tevens nog uitzien naar *nieuwe middelen*. Zoo denkt men over een *weeldebelasting*, een *omzetbelasting* en nog andere indirecte belastingen. Van bepaalde zijde wordt geijverd voor een *rentebelasting*, een speciale belasting van uit obligatiebezit verkregen renten. Aangezien dit praktisch neerkomt op een willekeurige verlaging van het rentetype, lijkt dit weinig aanvaardbaar en voor Indië's crediet verre van gunstig. In politieke kringen wordt geijverd voor: het veelomstreden *aardolie-uitvoerrecht*, en voor een verhooging der opcenten op de *Vennootschapsbelasting*, waarbij men aanvoert dat deze de verliesmakende zaken niet zouden treffen en van de weinige nog winstmakende vennootschappen de Overheid een grooter aandeel zou doen toevloeien. Zèlfs wanneer eens *alle* hier genoemde belastingen werden ingevoerd, zelfs dan zou men er niet in slagen de landsinkomsten ver te voeren boven het niveau van rond 350 millioen! Op den 13den Mei vindt dus bij de begrootingsvergadering *de aanpassing* plaats. De gevolgen der aanpassing aan lager niveau zullen in de samenleving diep doorwerken; de Regeering bestede er alle zorgen aan om door toelichting, verklaring en uiteenzetting het beleid zoo begrijpelijk en aanvaardbaar mogelijk te maken.

N. h. o. van *De Loc.* (25/5, blz. 27 „275—325—400") is de politieke en sociale situatie *in Ned.-Indië*, vergeleken met die, welke men in tallooze andere landen vindt, voor het bepalen èn voor het doorvoeren van een doelbewust beleid zéér gunstig. Bij alle erkenning van de zwaarte der regeeringstaak, is die taak lichter dan die, waarvoor tien, twintig andere regeeringen zich zien gesteld. In de economische vooruitzichten, onverbrekelijk verbonden aan de wereldsituatie, is *niets* wat de verwachting zou wettigen dat het normale niveau binnen afzienbaren tijd hooger zou liggen dan thans: herstel en aanpassing zijn volstrekt noodig. De Regeering rekent op *f* 275 millioen aan normale inkomsten en op *f* 50 millioen aan heffingen, dus tezamen op *f* 325 millioen voor 1933, een bedrag waarin géén mogelijke verslechtering verdisconteerd is, en stelt zich daartegenover tevreden met eene verlaging der uitgaven tot altijd nog *f* 400 millioen. Deze *tekortenpolitiek* bergt menig risico, dat Indië niet loopen mag en dat Indië ook niet behoefde te loopen. Het zou niet juist zijn, wanneer de bezorgdheid terzake werd verzwegen.

Wij verwijzen naar *De Loc.* (12/5, blz. 3 „Rekening"; 17/5, blz. 5 „Het eendje"; 23/5, blz. 3 „Men wacht").

Asfalt in Indië.

Dr. R. Broersma schreef in *De Loc.* (Nrs. 41 en 42) over *het Boeton-Asfalt*. Aan het verhaal is — n. h. i. van *De Loc.* (27/5, blz. 15) — een landsbelang verbonden van de eerste orde. Van Indië's rijke bodemschatten make men zich geen overdreven voorstelling. Daartoe zijn de teleurstellende ervaringen te talrijk: die van het goud der Djampangs, het zilver en de kolen van Bantam, het ijzer van Celebes, de petroleum van Biting, het goud van Benkoelen, en van zoo menig ander geologisch gegeven dat wel aanwezig bleek, doch waarvan het rendement te laag was voor loonend exploiteeren. Maar voor de bodemrijkdommen, die er wèl zijn en die wèl rendabel ontgonnen kunnen worden, daarvan mag men verlangen dat de exploitatie geschiedt op de wijze, welke de samenleving het ruimste voordeel biedt. Dat de ontginning van het asfalt van Boeton aan dien eisch in het geheel niet voldoet is wel duidelijk geworden. Vast staat echter: dat de bodem van Boeton inderdaad zeer groote asfaltvoorraden bevat; dat dat asfalt zéer wel loonend is te exploiteeren en als zeer bruikbaar product van een afzetgebied zeker kan zijn; dat de tegenwoordige leiding in Indië goed en voor haar taak berekend is. Terecht noemt men het Boeton-asfalt „een economisch gegeven van de eerste orde". *En daartegenover staat het algemeen belang aldus:* Ned.-Indië *importeert* voor millioenen gulden jaarlijks aan asfalt. Alles wat dit asfalt voor onze wegen kost: aan loonen, aan kosten, aan transport èn aan winst, betaalt Indië in millioenen jaarlijks *aan het buitenland*, terwijl Indië al dien tijd uitstekend asfalt heeft *binnen de eigen grenzen*, een asfaltvoorraad die voor een lange reeks van jaren aan alle Indische behoeften kan voldoen, met nog een stevig overschot voor export. Het komt *De Loc.* voor, dat de tijd voor regeeringsingrijpen is aangebroken. Dit is, dank zij den vorm der ontginningsovereenkomsten, zeker mogelijk.

De Loc. (No. 45, blz. 1) deelt e. e. a. mede van de „Voortzetting der Boeton-Affaire".

De bestuursoverdracht te Koeta Radja.

Onder groote belangstelling heeft — naar de *Deli Crt.* (10/6) bericht — te Koeta Radja de overdracht plaats gehad van het Bestuur over het Gewest Atjeh en Onderhoorigheden door Gouverneur A. H. Philips aan den benoemden Gouverneur A. Ph. van Aken. *Gouverneur Philips* was drie jaren als ass-resident ter beschikking van den Gouverneur van Atjeh toen hij op 5 Juni 1929 het bestuur over dit Gewest van den Gouverneur O. M. Goedhart overnam. Den dag daarop ontving hij mededeeling, dat hij met den rang en titel van resident, bij G. B. van 6 Juni 1929 tijdelijk belast was met het bestuur over Atjeh en Onderhoorigheden. Bij G. B. van 25 Juni 1930 volgde zijn benoeming tot Gouverneur van dit Gewest. Toen hij het bestuur aanvaardde — aldus Gouverneur Philips in zijn afscheidsrede — was het, als gevolg van het in 1925 uitgebroken verzet in het landschap Kloeët met daaraan annex de overval in den nacht van 1 op 2 Maart 1926 op een brigade onder commando van den serg. Grünefeld in het landschap Troemon, in de Onderafd. Zuidelijke Atjehsche Landschappen nog lang niet rustig. Dank zij de voortreffelijke wijze waarop het leger zich van zijn taak kweet en de bijzondere medewerking bij het onschadelijk maken van de kwaadwilligen ondervonden van de zijde van eenige Zelfbestuurders, was op 9 Sept. 1931 door het neerleggen van den laatsten verzetsman, genoemde onderafdeeling geheel gezuiverd van kwaadwilligen. Ook in de onderafd. Meulaboh bleven successen niet uit; aan de bende van Teukoe Radja Tampo werden gevoelige verliezen toegebracht. Een volkomen succes kon echter niet geboekt worden; immers nog zijn daar overgebleven Teukoe Radja Tampo met een viertal volgelingen. Wat de economische toestand betreft, Atjeh is uit den aard der zaak zwaar getroffen door de wereldcrisis. De bevolkingsproducten zijn zeer in prijs gedaald, als gevolg waarvan de koopkracht uitermate gering is geworden. De geldschaarschte draagt in verschillende streken reeds zoo'n uitgesproken karakter dat van een geldhuishouding de bevolking teruggevallen is tot de productenhuishouding. De werkgelegenheid, zoowel van Gouvernementswege als van particuliere zijde, is belangrijk verminderd. De slechte tijden dwingen het Gouvernement en alle soorten van Bedrijven en Ondernemingen, om tot de meest ingrijpende bezuinigingen over te gaan. Gelukkig is er één lichtpunt te noemen en wel dat er voldoende voedingsmiddelen in het Gewest aanwezig zijn.

Gouverneur Van Aken verklaarde in zijn rede o.m. dat hij de inzichten van Gouv. Philips omtrent de wijze waarop Atjeh tot vooruitgang gebracht moet worden, volkomen onderschrijft, waarmee tevens verzekerd is, dat de lijn, waarlangs het bestuur gevoerd werd, door hem niet verlaten zal worden. Die lijn is nog verder terug te volgen en vindt haar oorsprong onder het bestuur van den laatsten Civiel- en Militair Gouverneur van Atjeh, die na de pacificatie het parool van „*rust en nogmaals rust voor het Atjehsche volk*" gaf. Hiermee werd bedoeld, dat dit volk moe en overspannen was door den langdurigen strijd en dat de weg naar haar vooruitgang niet gezocht moest worden in een overlading met tallooze administratieve en bestuursmaatrégelen, die op zich zelf beschouwd wel mooi kunnen zijn, maar als producten van vreemden bodem bij de onontwikkelde bevolking wantrouwen verwekken en haar irriteeren, maar wel in een bevordering van de welvaart van dat volk in de richting van haar grootsten natuurlijken aanleg n.l. den landbouw. Al het streven moet daarop gericht zijn, maar in de allereerste plaats moet gezorgd worden voor een langdurige periode van vrede en orde en met kracht en groote snelheid dient ieder begin van verzet gesmoord te worden, voordat infectie kan intreden. Langs deze lijn is thans reeds tientallen jaren met succes voortgewerkt, al heeft het aan enkele tegenslagen en moeilijke perioden niet ontbroken. Aan Gouv. Philips is het mogen gelukken de rust vrijwel volkomen te herstellen, die destijds op de Westkust ernstig verstoord werd, maar dank zij de groote gaven van zijn voorganger geleidelijk terugkeerde en elders in dit Gewest gehandhaafd bleef. Thans dreigt het gevaar echter op economisch en financieel gebied; aller samenwerking is noodig om tegen allen weerstand in, de lijn verder te verlengen. Onder die *samenwerking* is ook begrepen het saamhoorigheidsgevoel, de solidariteit en de goede verstandhouding ook buiten den eigenlijken dienst. Het Gouvernement en speciaal het Gewest Atjeh verliest in Gouverneur Philips een hoogst bekwaam en rechtschapen bestuurder. Vervolgens begroette *Gouv. Van Aken* de Atjehsche Hoofden, waarna hij het bestuur over het Gewest Atjeh en Onderhoorigheden aanvaardde.

Wij vestigen de aandacht op de *Deli Crt.* (23/5 „Een onderhoud met Gouv. Philips"; 24 t/m. 27/5 „Op reis door Atjeh"; 25/5, 2de bl. „Nias"; 1/6 „Atjehsche adatheffingen").

Aardschokken in Indië. — Dr. G. L. L. Kemmerling. †

In *De Loc.* (2/6, blz. 1) wordt een beschrijving gegeven van de aardbeving in de Minahassa op 14 Mei j.l. De materieele schade bedraagt meer dan *f* 200.000,—.

Dr. G. L. L. Kemmerling, oud-chef van den Vulkanologischen Dienst in Ned.-Indië, betoogt in de *Deli Crt.* (31/5, 2de bl.) dat de ramp, welke de Minahassa heeft geteisterd, van tektonischen oorsprong is en niet van vulkanischen. Aardbevingen zijn een gewoon verschijnsel in den Ned.-Indischen Archipel; bijna iederen dag is een of ander deel der aardkorst van Indië in trilling. Uit de gegevens van het Kon. Magnetisch Meteorologisch Observatorium te Batavia blijkt wel, dat de Minahassa zeer zeker tot de seismisch zeer onrustige gebieden van Ned.-Indië behoort (± 48 per jaar). Alle deelen van Indië zijn aan aardtrillingen onderhevig; wij onderscheiden stabiele, vrij rustige en labiele of onrustige gebieden. Noord N.-Guinea en Centraal Celebes zijn sterk seismisch, ofschoon van die landstreken geen oppervlaktenvulkanisme bekend is. Aan de jongste aardbeving in de Minahassa is de Sopoetan, de meest actieve vulkaan van de Minahassa, geheel onschuldig. De radius, waarover vulkanische aardbevingen gevoeld worden, is steeds beperkt tot de onmiddellijke omgeving van den vulkaan. Zoodra men van zeer verspreid liggende punten bericht krijgt van gelijktijdig waargenomen bevingen, kan men verzekerd zijn, dat zij van tektonischen oorsprong zijn, d. w. z. dat zij afkomstig zijn van evenwichtsstoringen in de labiele gedeelten van de aardkorst van Indië. Wanneer men de ligging der plaatsen *Gorontalo, Menado* en *Ternate* op de kaart nagaat, ziet men, dat men ook thans met een tektonische aardbeving te doen heeft. Uit het geologisch onderzoek der laatste twintig jaren weet men, dat *bepaalde deelen van de aardkorst van Ned.-Indië in allerjongsten tijd sterk geplooid* werden, de z.g. labiele deelen. Naast hooge bergreeksen (b.v. in N.-Guinea tot 5000 M. hoogte boven zee) ontstonden diepe zeebekkens. Ten O. van Mindanao werd door de Snellius-expeditie een diepte van maximum 10160 M. gevonden. Dat deze *plooibewegingen* ook in het heden niet tot stilstand zijn gekomen, is o.a. af te leiden uit de opheffing der subrecente tot recente koraalriffen tot groote hoogten (b.v. op Timor tot ± 1200 M.). Verder heeft men uit de seismogrammen kunnen berekenen, dat de meeste epicentra op en onder deze hellingen (zoowel der diepzeeslenken als dito bekkens) gelegen zijn. Dat de evenwichtsstoringen in de aardkorst het hevigst zullen zijn aan den overgang van het rijzende en dalende gebied (d. w. z. op de onderzeesche hellingen, die beide verbinden) is begrijpelijk. Hier bestaat de meeste kans van breukvorming in of afschuiving van deelen der aardkorst. *De Minahassa* is gelegen in een bijzonder sterk plooiend gedeelte van onze aardkorst; hoogteverschillen van vele duizenden Meters zijn hier geen zeldzaamheid, o.a. tusschen den vulkaantop van de Minahassa en den bodem der Celebeszee 6.500 M., tusschen de Talaud-eil. en de Mindanaotrog ruim 10.700 M. Wanneer men zich de zee wegdenkt, doen de hoogteverschillen niet onder voor die der Himalayabergen. De seismograaf te Batavia raakte bij de jongste aardbeving onklaar; eerst wanneer de richtingen van andere seismografen, China, Australië enz. bekend zijn, kan men uit het snijpunt de ligging van den aardbevingshaard bepalen. Alles wijst er echter op, dat hij in de Molukkenpassage (Gorontaloslenk) moet gelegen zijn. Zoo o.a. de vloedgolf te Kema en het feit, dat de geheele kust van hierover, Bolang, Bolang-Mongondau tot Gorontalo geteisterd werd. *De eerste stoot eener aardbeving wordt driemaal in een seismogram geregistreerd:* door longitude trillingen, door transversale en door lange golven. De beide eerste planten zich van den diepen aardbevingshaard (hypocentrum) door de aarde voort, resp. met 7 tot 14 K.M. per sec., de zoogenaamde eerste voorloopers, en 4 tot 7½ K.M. per sec., de tweede voorloopers. De lange golven daarentegen gaan van het epicentrum, dat aan de oppervlakte boven den diepen aardhaard gelegen is, langs de aardoppervlakte voort, met een constante snelheid van 3½ K.M. per sec., *de hoofdstoring, die de verwoesting veroorzaakt*. Uit de verschillen in tijd van het optreden der verschillende trilingen kan de afstand tot het epicentrum bepaald worden. De dieptebepalingen der hypocentra hebben ons geleerd, dat deze in de onderste deelen der vaste aardkorst moeten gele-

gen zijn, op ± 1200 K.M. diepte. *De Minahassa is rijk aan vulkanen*, die zich naar het Noorden als een lange Noord-Zuid gerichte reeks voortzetten in de eilandengroep van Sangi en het vulcanische Mindanao der Philippijnen. Verschillende vulkanen zijn actief, waarvan de voornaamste zijn de Sopoetan der Minahassa, die nog in 1926 veel lava, onder vorm van lavastrooming, uitbraakte, de Api van Siaoe en *de Awoe van Sangi*. Laatstgenoemde is de meest gevaarlijke: hij bezit een kratermeer gelijk Goenoeng Keloet en dat meer wordt evenals dat van den Keloet nu en dan uitgeworpen, onder gelijke verschijnselen, namelijk verwoestende waterpuinstroomen dalen neer (lahars), gevolgd door heete lavapuinstroomen, gloedstroomen en gloedwolken. Sedert dien heeft deze vulkaan voortdurend de aandacht gevraagd. Uit loodingen van 1922 bleek, dat een gedeelte van den bodem van het meer begon te rijzen, en in April 1931 werd *de opzwellende lavaprop* voor het eerst boven den meerspiegel gezien. Thans steekt hij reeds 80 Meter er boven uit, bij een diepte van het meer van 150 M., d. w. z. de hoogte van de prop bedraagt reeds 230 M., zeer zeker een geweldige lavamassa. Dergelijke propvormingen kennen wij o.a. van de Merapi, de Galoenggoeng en in het klein van den Keloet in 1919 enz. Vermoedelijk zal deze prop op een gegeven oogenblik wel uitgeblazen worden. Als het gebeurt, dan kunnen wij groote verwoestingen verwachten.

Volgens *De Loc.* (27/5, blz. 25) is *Dr. G. L. L. Kemmerling* den 26sten Mei te 's-Gravenhage overleden. Wijlen de heer Kemmerling kwam in 1916 naar Indië en werd aangesteld tot tijdelijk geoloog bij den Dienst van het Mijnwezen. Hij genoot zijne geologische opleiding in hoofdzaak in Zwitserland. Van het uitgebreide studieterrein van den geoloog trok in bizondere mate zijne aandacht de vulkanologie. Toen in 1920, dus het jaar volgende op dat van de ontzettende Kloetramp (29 Mei 1919), besloten werd tot de oprichting van een Vulkaanbewakingsdienst, werd de leiding daarvan toevertrouwd aan dr. Kemmerling. Onder zijne leiding is de dienst der Vulkaanbewaking in Ned. Indië uitgegroeid tot een goed georganiseerd apparaat voor wetenschappelijke vulkanologische onderzoekingen en voor waarschuwing der bevolking tegen gevaren welke van de zijde der vulkanen om zoo te zeggen ieder oogenblik dreigen. Dr. Kemmerling heeft in Indië groote belangstelling weten te wekken voor het werk, dat aan zijn dienst was toevertroouwd. Talloos velen bewaren de meest aangename herinneringen aan den energieken bergbestijger en „*doktor goenoeng*" zooals hij in de wandeling werd genoemd. Ernstige ongesteldheid heeft den heer Kemmerling genoopt reeds spoedig Indië te verlaten en zijn werk over te dragen aan anderen. Toch heeft hij zeker in de weinige jaren van zijne Indische werkzaamheid een taak verricht, welke blijvend zal getuigen van zijne liefde voor dit land.

Het *Bat. Nwsbl.* vertelt van „De Topografische Dienst" (31/5) en „De orang pendek" (2 en 4/6), *De Loc.* van „Het Thee-bier" (31/5, blz. 13), „Jacht op orang pendek" (blz. 14) en „De orang pendek" (4/6, blz. 25 en 27), de *Deli Crt.* van „De orang pendek" (1 en 10/6), „Foto-topogr. karteering" (7/6, 2de bl.) en „Het wegenvraagstuk in Indië" (7/6, *ir. Wirix*).

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

Koloniale allianties.

Onder bovenstaand hoofd geeft *Timboel* in het nummer van Mei de ondervolgende vergelijkende beschouwing van de huidige koloniale politiek van Nederland in het kader van die der andere koloniale mogendheden die belangen hebben in Azië en tevens verschillende conclusies ten aanzien van de gedragslijn die de nationalistische volksbeweging in Indië zal hebben te volgen in verband met de situatie zooals het blad die inziet.

„In het algemeen, maar meer in het bizonder in de koloniale politiek, volgde tot voor kort Nederland altijd het Engelsche spoor. In de laatste jaren is daarin ten aanzien van de koloniale politiek merkbaar eene verandering gekomen. Het keerpunt viel in den tijd dat de Labour-partij in Engeland aan de Regeering kwam. Deze Labour-regeering, die ten opzichte van Hindoestan een andere politiek volgde dan de conservatieve regeeringen die haar vooraf gingen, was voor de conservatieve Nederlandsche politici de steen des aanstoots. Dat wil niet zeggen dat deze Labourpolitiek *principieel* anti-koloniaal was, doch wel dat zij welwillender stond en een tegemoetkomender houding aannam tegenover de nationale beweging in Hindoestan. De Engelsche belangen in Hindoestan zijn te sterk dan dat een Labour-regeering een los-van-Engeland-politiek zou kunnen belijden. Maar wel was er in de houding jegens de vrijheidsbeweging een andere toon gekomen; het sentiment van de opwaarts-strevende, naar staatsmacht beluste, arbeidende klasse moest de gevoelssfeer der Hindoestansche nationalisten beter kunnen aanvoelen en voorzoover eigen nationale belangen hiermede niet in markante tegenstelling stonden, kon de politiek der Engelsche Labourregeering geen andere zijn dan een van verzoening, van tempering der belangentegenstelling tusschen moederland en kolonie. Dat de nationalisten deze veranderde moederlandsche taktiek aanvoelden en accepteerden, is in het National-Congress meermalen tot uiting gekomen. Men schatte deze veranderde mentaliteit op zijn waarde, doch het eigen doel, de onafhankelijkheid, verloor men er niet door uit het oog.

Gelukkig maar.

Thans heeft Engeland een z.g. Nationaal Ministerie en door de leiders dezer politieke coalitie wordt beweerd dat haar politiek, vooral ten opzichte van de koloniën, niet veranderd is. In werkelijkheid wordt er een geheel andere tactiek in Hindoestan gevolgd dan onder de Labour-regeering. Of dit de nationale beweging ten nadeele strekt, valt nog te bezien, wij vermoeden echter dat dit niet zonder schâ voor de Engelsche overheersching geschiedt.

Nederland heeft, uit angst voor de gevolgen van deze koloniale Labour-politiek, zich van de eeuwen lang gevolgde Engelsch-koloniale gedragslijn losgemaakt en haar eigen richting in de koloniale politiek ingeslagen, evenwijdig aan de conservatieve Fransche koloniale politiek. De talrijke wederzijdsche bezoeken van koloniale staatslieden aan beider koloniale landen, de deelneming van Nederland aan de koloniale tentoonstelling te Parijs, het daar gesticht verbond van belanghebbenden van beider koloniën, enz. zijn bewijzen voor deze verandering in de richting der Hollandsche koloniale politiek.

De Indonesiërs kunnen dit met een rustig gemoed aanzien, het is de politiek van angst, die hier te lande reeds lang opgeld doet, die thans op internationaal koloniaal terrein is overgebracht. We kunnen en mogen slechts op eigen kracht rekenen. Het is evenwel van belang deze veranderde overheerschers-stellingname gade te slaan, die ons misschien tijdelijk schâ kan brengen. Grooter nadeel bracht deze veranderde koloniale stellingname aan Nederland. Zij kwam met deze koloniale politiek tusschen de vrijzinnige koloniale politiek van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika (ten opzichte van de Philippijnen) en de te verwachten koloniale abdicatie van Engeland in Hindoestan te staan. Bij de te verwachten heroriënteering in de koloniale politiek van Oost-Azië in de naaste toekomst, zal Nederland een ongunstige koloniale positie innemen.

De veranderde koloniale politiek van Nederland heeft reeds haar schaduwen vooruit geworpen; immers door deze Fransch-Nederlandsche koloniale alliantie heeft Nederland in den Volkenbond bij de politiek in het Verre Oosten een veer moeten laten. De veranderd koloniale politiek van Nederland heeft gemaakt, dat het uitgeschakeld is in de politiek van het Verre Oosten. Nederland heeft niet meer dat gezag en dien invloed in de politiek van het Verre Oosten als het eens gehad heeft. Het is geweerd uit de studiecommissie die door den Volkenbond naar China en Mantsjoerije werd gezonden. *) Deze slag trof zwaar. En terecht!

Nederland heeft door het bezit van deze landen groote belangen bij het gebeuren in het Verre Oosten; door haar conservatieve koloniale politiek zet zij veel op het spel. Dit is nog slechts een voorspel van wat er te gebeuren staat, indien eens China en Hindoestan in den Volkenbond hunnen invloed kunnen doen gelden. Nu de Pacifiek-politiek meer en meer *de* wereldbelangen raakt, zal Nederland er op moeten rekenen dat het door zijn koloniale alliantie met Frankrijk èn.... Japan, in den Volkenbond de andere machten in het Verre Oosten en in het democratisch Westen tegenover zich gesteld ziet.

Wat zegt het gebeurde in Genève ons? Dit, dat wij met meer belangstelling en kennis van zaken de internationale politiek in het Verre Oosten moeten volgen. Maar ook, dat wij ons niet onbetuigd moeten laten. Noodig is het om op de hoogte te blijven van wat in het Verre Oosten geschiedt, maar tevens om zorg te dragen dat wat in Indonesië gebeurt voor onze Oostersche vrienden niet onbekend blijft. Waar mogelijk, dienen wij onze belangstelling te toonen in den strijd om zelfstandigheid in andere Oostersche landen. In dit licht gezien heeft de P. I. met haar telegram naar onze strijdbroeders in de Philippijnen nog niet zoo dom gehandeld als de Nederlandsche kranten het willen doen voorkomen. Ons parool in de politiek van het Verre Oosten moet zijn: aandachtig volgen van wat elders in het Oosten geschiedt, waar mogelijk contact zoeken om onze nooden en wenschen bekend te maken en sympathie te betuigen met elken stap in den strijd tegen de koloniale overheersching.

Diverse onderwerpen.

Verschillende bladen bespreken het door den heer Quix in „de Volksstem" geopperde idee van oprichting eener Indische staatspartij. De *Warna Warta* van 15 April zegt daarin de ideeën van Douwes Dekker te zien en dat de heer Quix met den heer Notosoeroto schijnt mee te gaan; schrijver echter moet niets hebben van associatiepartijen, die het streven naar de vrijheid der Indonesiërs belemmeren. Ook de *Kiauw Po* en een schrijver in Sipatahoenan van 22 April willen van het samengaan der Indo-Europeanen en Indonesiërs niets weten.

In de *Sipatahoenan* van 26 April wordt het bezwaar van den heer Fruin bestreden tegen een mogelijk onvervuld laten van de vacatures welke straks door het vertrek van de Edeleeren Bodenhausen en Van Sandick in den Raad van Indië zullen ontstaan. De heer Fruin vreest n.l. dat dan het college een sterken Inlandschen inslag zal krijgen: drie Nederlandsche en twee Inlandsche leden zal tellen. Schrijver kan het daarentegen moeilijk aannemen dat drie Europeanen het tegen twee Inheemschen zullen afleggen. Hij wijst er verder op dat niet alle Inlanders tot oppositie geneigd zijn en zinspeelt in dit verband op de politieke gezindheid van den heer Koesoemojoedo.

*) Met kinderlijke naïeviteit maken de Nederlandsch-Indische bladen ophef van „het toevoegen als Adviseur van den China-kenner" den heer de Kat Angelino, aan deze studie-commissie, toen.... Nederland reeds in den Volkenbond uit deze commissie geweerd was.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, v. Beverningkstraat 23, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Amigoe di Curaçao.

9 en 16 April: Losse grepen uit Curaçao's verleden door P. A. Euwens. O.P. (Het tweede Eeuwfeest van de Inwijding der Joodsche Synagoge. 1732 — 15 Nisan — 1932. Wij ontvingen van Pater Euwens, Curaçao's geschiedschrijver een overdruk van het Vde artikel der Losse grepen, over het 200-jarig bestaan der Synagoge van de Port. Isr. Gemeente op Curaçao, vallende op 20 April j.l. De heer Jossy M. L. Maduro, heeft pater Euwens met zijn bekende hulpvaardigheid door de Synagoge rondgeleid, waarvan een belangwekkende beschrijving is gewijd. De bouw is de sluitsteen, de bekroning, het integreerend onderdeel van de eerste 70 tot 80 jaar der geschiedenis van de P. I. Gemeente op Curaçao. Hij is een monumenteel gedenkteeken van de opkomst en bloei der eerste Joodsche banelingen, die via Amsterdam van Brazilië gekomen, zich omstreeks het midden der 17de eeuw op C. hebben bevestigd. Het is ons bekend, dat de heer Maduro, die tijdelijk in Nederland vertoeft, bezig is de bouwstoffen te verzamelen voor een werk over de geschiedenis der Joden op Curaçao.)

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië

No. 48 van 28 Mei: Planters en Syndicaat. (De bestaande verhouding is niet zooals zij wezen moet. Verandering is gewenscht, maar het blijft bij toezegging). — Quebrachitol (Een veelbelovend bijproduct in rubberlatex?) — Helopeltis. (Lezing van J. J. ten Have voor de Kring Tasikmalaja van de „Soekaboemische"). — Het stopzetten van den tap op rubberondernemingen. (Op 21 Mei over den geheelen aanplant op 256, over een gedeelte van den aanplant op 130 ondernemingen met een totaal oppervlakte van 49.187 h.a. — De zegetocht van het theebier. (Een blijvend succes! Reeds lazen wij een aankondiging in het blad voor de theebier — mousseerende theeschimmeldrank — volgens voorschrift van het Phytotechnisch Lab. te Buitenzorg.) — Koffie-Proeftuin Bangelan. (Op een der Zuidelijke uitloopers van den Kawi.) — Boomheelkunde. (Een boomchirurgie door den boomendokter John Davey aangevangen, thans over geheel Amerika en Canada verspreid). — Plantersafscheid. (Een der oude garde, de heer A. H. Clignett, na een 41-jarigen diensttijd.)

No. 49 van 4 Juni: In Memoriam W. M. van Helten. (Op 25 Mei overleden, administrateur van den Cultuurtuin te Buitenzorg), door H. J. van Holst Pellekaan. — De toekomst van de Europeesche rubbercultuur, door W. de Vos. (Nog verre van hopeloos). — Het mysterie van den orang pendek. (Nadert zijn oplossing.) — Landbouwvereenigingen. — Landbouwkamers. (Oude geluiden, de heer Zuyderhoff heeft dit reeds 9 jaren geleden betoogd in een Publ. v. D.N.I. Landbouwsyndicaat. Lovink stelde de Kamers van Landbouw voor. Rutgers was er een voorstander van.) — Koffieproeftuin Bangelan. Slot. — Over de beteekenis van eenige minder bekende elementen, door dr. ir. J. G. Ossewaarde. — Voor onze cultuurgewassen. — Takkenboeck gevaar geweken. — Sprinkhanenplaag op de Talaud-eilanden.

Indisch Bouwkundig Tijdschrift

No. 10 van 31 Mei: De assaineering der Bataviasche zoutwater-vischvijvers ter bestrijding van malaria. (De lezing van ir. A. H. Stam op 15 Mei te Batavia. Met 12 afbeeldingen en 5 figuren. Deze belangrijke lezing is in extenso opgenomen).

Gazette de Hollande

No. 3191 van 1 Juli: Le voyage des Princes Royaux de Belgiques aux Indes Neerlandaises, door Richard Duperreux.

De Indische Cultures (Teysmannia)

No 11 van 1 Juni: Aanvulling van het Kedelenummer van Landbouw, door K. A. R. Maier. — Orchideeën, door H. J. Wigman. (Van het geslacht Eria behandelt de deskundige schrijver 11 soorten. Er bestonden in 1915 volgens dr. Schlechter 330 soorten, waarvan 's Lands Plantentuin er 110 bezat.) — Een Nieuwe Koers voor de Europeesche Rubber-Cultuur, door Jules Bosch. (Tapproeven met den nieuwen tap).

De Indische Post

No. 23 van 4 Juni: In Onze Meening schrijft Z. dat er in de Indische samenleving een gevoel van groote spanning en onrust heerscht, voor wat het ambtelijk element betreft en algemeene neerslachtigheid in de particuliere groep. De huidige situatie is vol wrevel, onwil, stille neiging tot verzet, hetgeen een stempel op de gansche samenleving drukt.) — Handhaving Regentschappen, door Z. (Aan de „zuilen van ons Gezag" worde zoo min mogelijk getornd.) — Schilders op Bali, door Houbolt. (Dat is Rudolf Bonnet, een van Hollands grootste en merkwaardigste teekenaars en schilders). — De begraafplaats Tanahabang te Weltevreden, door mr. P. C. Bloys van Treslong Prins. (De heer P. beschrijft 14 grafkelders). — Op en om de Aloon—aloon, door W. v. d. P. V.

No. 24 van 11 Juni: In Onze Meening schrijft Z. over de 7000 „gestrande" Indische hadji's die nu zonder middelen van bestaan zitten en een beroep op den liefdadigheidszin ook van het Europeesche publiek doen. Het is noodig — zegt hij — dat de regeering in Indië propaganda laat maken tegen het veel te lang verblijf onzer pelgrims — 5 à 6 maanden — in Arabia, zoodat dit verblijf tot de helft worde teruggebracht). — Kostbare diensten, door Z. (De kostbare dienstreizen. Voor de gezamenlijke diensten, Oorlog en Marine niet medegerekend, werden in de laatste 5 jaren bedragen uitgegeven voor aanschaffing van personenauto's, schommelende tusschen bijna 2 ton en ruim 2½ ton. In de laatste 8 maanden van 1931.... slechts één fordje, nu de regeling van den aankoop aan het veel gesmade kantoor Reiswezen werd opgedragen.) — Burgerbelangen II. (De begrootingen). — De begraafplaats Tanahabang te Weltevreden, door mr. P. C. Bloys van Treslong Prins. (Beschreven worden 15 grafkelders). — Het Schot in den Nacht, door Janus Klakson (een schets). —

De Indische Gids

Juli: Het Krawangsche oproer van Mei 1832, door C. Lekkerkerker. (Het Chineezenoproer van 12 Mei 1832, waarbij de Duitsche verdienstelijke natuuronderzoeker Macklot, den dood vond). — De kosten der defensie van het Koninkrijk, door Ch. Kiès. (De keuze: defensie- of politieleger is geen militaire zaak; zij is een kwestie van regeeringsbeleid; beleid, zelfs niet van de Indische Regeering, maar van het Opperbestuur.) — Brtish-North-Borneo-Company vijftig jaren, door George Nypels. (In 1882 gesticht. „Nederland heeft door zijn achteloosheid reeds veel verloren. Dat het niet meer verloren heeft, is meer aan geluk dan aan wijsheid te danken", herhaalt de schrijver, hetgeen hij 13 Maart 1906 reeds in het Ind. Genootschap zeide). — Rijksraden, groot madjelis en gerechten op Nieuw-Guinee. — Hoe Zeeland koloniseerde. Een imperium in imperio, door A. Hallema. Slot. (De verkoop van Suriname door Zeeland aan de Nieuwe West-Indische Compagnie en de Stichting der Vennootschap „De Geoctroyeerde Societeit van Suriname", 6 Juni 1682. In het Alg. Rijksarchief — afd. Kol. Archief — is de oorspronkelijke transportbrief gevonden, waarvan de inhoud tot dusverre nog niet werd afgedrukt. Zij is hier in haar geheel opgenomen.) — Zuinigheid, die de wijsheid bedroog, door G. B. J. van Heuven. (Uit Coens brieven aan Heeren XVII. Ook deze schrijver verkeert nog in den waan, dat Coens lijfspreuk was: Ende dispereert niet. Het is zeker om te wanhopen. Ende dispereert niet... und kein Ende!! Men zou gemeend hebben, dat de talrijke stukken over deze verkeerde aanhaling doel zouden getroffen hebben. Wij verwijzen slechts naar het Kol. Weekblad van 12 Dec. 1929 No. 50 en de ingezonden stukken van Fred. Oudschans Dentz in de N. Rott. Courant van 3 Nov. 1931. Av. A. en 9 Febr. 1932. Ocht. A. die belangstellenden uitnoodigt een afdruk van den brief te komen bezichtigen in het Stammuseum van het A.N.V., Laan 34, waar duidelijk te lezen staat: Dispereert niet.

Landbouw en Veeteelt

No. 22 van 31 Mei: Aanleg van den boomgaard, door J. Ochse. — Orchideeën. (Iets over Vanda's).

Nederlandsch Indië

Afl. 18 van 15 Mei: Moed. Heeft het UEd. aen goede advysen gebroocken? (Uit een brief van Coen van 11 Mei 1620. Het stuk eindigt met deze woorden: Indien wij allen, regeering en geregeerden, bij voortduring toonen ,dat handhaving van de eenheid van het Koninkrijk der Nederlanden de hoogste plicht is, weggelegd voor den Nederlandschen onderdaan, van welk ras hij ook zij, dan belet niets ons om ondanks den ongunst der tijden de schoone contouren van een gelukkiger Groot-Nederland te zien. — Voorpost of Achterhoede? I, door W. (Een beschouwing over indianisatie).

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw

Afl. 3 van Juli: In het als steeds fraai verluchte

nummer: Maleisch Zilverwerk, door W. G. Broek. — Siameesche architectuur, door L. D. Petit. Vervolg. — Heeft er te Palembang een door eigen bevolking uitgeoefende batikkunst bestaan?, door B. M. Goslings. Vervolg.

Onze Stem

No. 23 van 3 Juni: Contengeering van Muloscholen. — Eigendoms-, Opstal- en Erfpachtsrecht. (De artikelen 711 en 720 van het B.W. voor N.-I. toegelicht). — Adoptie in Ned.-Indië. — Ende desespereert niet!, door F. L. H. D. (Over de positie der Indo's in verband met het nationaal salarispeil. Wij zouden werkelijk despereeren, niet aan de vraag van den schrijver, maar aan zijn titel. Merkwaardig, dat wij in ditzelfde overzicht op Coens juiste woorden moesten wijzen. Weinig had Coen, deze voortrekker van den Nederlandschen Stam, kunnen denken, dat zijn woorden zoo moeilijk te verteeren zouden zijn voor het nageslacht!)

De Planter

No. 507 van 31 Mei: De Steen des Aanstoots. (Alweer: — Tanah Radja. Een Indische rubbercompagnie, waar de assistenten moeilijke dagen beleven. Er wordt nu een geschiedenis verhaald, welke zich op die onderneming heeft afgespeeld en waarover het orgaan der Vakver. voor Assistenten in Deli zijn zeer groote verontwaardiging uitspreekt, zich tenslotte afvragend of met het nu weer plaats gehad hebbend feit niet voldoende bewezen is, dat de beheerderspositie den tegenwoordigen administrateur, mr. Zeehuisen ,niet past en deswege de plantersvergunning moet worden ingetrokken).

De Rijkseenheid

No. 40 van 6 Juli: Het Landbouwproefstation in Suriname. (Ofschoon de Kol. Staten met 10 tegen 2 stemmen een motie hebben aangenomen betreffende de omzetting van het station in een eenvoudigen voorlichtingsdienst van den kleinen landbouw, verzet de Sur. Landbouwvereeniging zich daartegen bij rekwest en de gouverneur eveneens tegen deze afbraak). — Het domeinbeginsel in de agrarische wetgeving van N.-I., door dr. J. F. A. M. Buffart.

De Stuw

No. 11 van 1 Juni: Onderwijsbezuiniging. — Weefnijverheid, door L. (Men verheugt zich terecht in de plotselinge opleving van de inheemsche weefnijverheid en men mag hopen, dat krachtige bevordering daarvan ondanks de crisis, ja juist wegens de crisis, niet achterwege zal blijven of verslappen). — Indonesiër schrijft over Bestuurswisseling van de P.P.P.K.I., de Fusieplannen en het Royement Dwidjosewojo.

De Tropische Natuur

Afl. 6 van Juni: Over lichtende wormpjes in de baai van Batavia ,door dr. L. A. E. van Lummel. — Palolo?, door J. C. van der Meer Mohr. (Donkergekleurde, levenlooze, wormachtige voorwerpjes, behoorend tot de orde der Polychaeta). — Oerwoud-Impressies. 2. Awe sidom (Rotan-mieren), door F. J. Nainggolan. — Sociale verhoudingen in de dierenwereld, vervolg, door J. Olivier.

Suriname

In de laatste twee jaren brachten de Surinaamsche bladen bij herhaling berichten van rijke goudvondsten. Men zie o.m. „Het Koloniaal Weekblad" van 30 October en 27 November 1930, van 26 November 1931, en van 17 en 31 Maart 1932. Verscheidene van die vondsten werden gedaan op het placer L. en F. de Jong.

Bij de in ons nummer van 17 Maart vermelde vondst op dit placer, teekenden wij aan, dat het placer De Jong reeds langer dan 40 jaar in bewerking is. De laatste 4 jaren is daaryan onderscheidenlijk 43941, 36248, 29750 en 56850 gram goud aangevoerd, geproduceerd door onderhuurders.

Naar aanleiding van de in ons nummer van 17 Maart vermelde vondst brengt de redacteur van „De West" van 9 Februari 1932, een reis in herinnering, die hij 34 jaren geleden naar het Mindrinitti-gebied heeft gemaakt in gezelschap van wijlen den heer Julius Muller, den beheerder van het placer De Jong.

De schrijver besloot zijn artikel aldus:

„Wat wij op dit placer en later op Brokolonko en elders hebben gezien, maakt het voor ons ontwijfelbaar, dat de Surinaamsche bodem nog schatten aan goud herbergt. Ook is het merkwaardig, dat terreinen als placer De Jong, die al tientallen van jaren „uitgewerkt" heeten te zijn, nog steeds met voordeel exploitabel blijken."

In ons vorig nummer konden wij een Aneta-telegram vermelden, luidende:

„PARAMARIBO, 4 Juli. Twee gouddelvers vonden in Mindrinetti in de oude goudvindplaats—De Jong 40 K.G. goud. Dit is de grootste vondst sinds het bestaan der industrie".

Al de genoemde vondsten zijn gedaan in de beddingen van bestaande of voormalige kreken. Het gewicht der „pepites" in aanmerking genomen, kunnen ze niet door het stroomend water van grooten afstand aangevoerd zijn. Evenmin kan men aannemen dat zulke zware blokken goud op de plaats zelf ontstaan zijn. Ons leekenverstand zegt ons, dat zij afkomstig moeten zijn uit in den loop der eeuwen verweerde bergmassa's. Hier is werk voor geologen-mijn-ingenieurs. Van welk gesteente zijn de verweeringsproducten, waarin de vondsten gedaan zijn, afkomstig? Die bergen moeten onder handen worden genomen.

Door de laatste vondsten zijn de placers in de streek, waarin het placer-De Jong ligt, belangrijk in waarde gestegen. Maar het is niet waarschijnlijk, dat de concessiehouders voldoende kapitaalkrachtig zijn om een behoorlijk onderzoek ter hand te nemen. Durven kapitaalkrachtigen in Nederland — die zijn er toch nog — het niet aan.

Wij voor ons blijven gelooven, dat Suriname een rijk goudland is. Wie weet of het goud niet voorbestemd is om Suriname uit de misère te helpen.

***

Naar aanleiding van hetgeen wij in een onzer vorige nummers schreven over vleermuizentorens, vroeg ons een lezer waarom men in Suriname die eenvoudige manier om de muskietenplaag te verminderen en tevens voortreffelijke mest te verkrijgen, niet toepast.

Ja, waarom niet?

Het is reeds meer dan 6 jaar geleden dat de heer D. G. J. Bolten in „De West-Indische Gids" van April 1926 (7de jrg.) de aandacht op deze „roesten" vestigde, die door duizenden vleermuizen worden bewoond; „de daarin afgezette mest wordt als waardevolle guano verkocht; de opbrengst hiervan is zoo hoog, dat de bouwkosten der roesten al spoedig teruggewonnen zijn." (blz. 570).

Wie geeft in Suriname het voorbeeld? Er zijn daar muskieten en vleermuizen genoeg.

Meer bijzonderheden geeft dr. Charles A. R. Campbell in zijn met meer dan 60 illustraties verlucht boek: „Bats, Mosquitoes and Dollars", The Statford Company Publishers,. Boston, Massachusetts, 1925. Prijs f 3.00.

***

Notaris C. F. J. Brands, is begaan met den ellendigen toestand waarin Suriname verkeert en geeft in verscheidene bladen — *„De Tijd"*, *„De Maasbode"*, *„De Telegraaf"* — zijn denkbeelden ten beste.

Wat zullen wij van zijn voorstellen zeggen? Dat hij het goed meent, maar door een rose bril de dingen beziet.

***

Ontleend aan *„De Telegraaf"* van 9 Juli, 4e Av.-blad:

PARAMARIBO, 9 Juli. — De gouverneur van Suriname, de heer Rutgers, brengt heden een bezoek aan de jongste goudvindplaats in Mindrineti. Volgens „De West" bestaat de vondst uit kwartsen met zichtbaar goud. Bij verlichting lijkt de mijnschacht een sprookjesachtige grot met van goud schitterende wanden. Het eindproces zal vermoedelijk de oorspronkelijke raming van 40 K.G. verre overtreffen. — (Aneta.)

***

Uit het saneeringsplan-Welter:

Bezuiniging f 1.340.000.

Voorgesteld wordt door een ingrijpende versobering van de huishouding van Suriname de Rijksbijdrage terug te brengen tot ten hoogste f 2 millioen, en ten hoogste de helft van het daardoor te besparen bedrag beschikbaar te stellen voor welvaartspolitiek.

Voorts wordt in overweging gegeven de kosten der militaire bezetting van Suriname terug te brengen tot het niveau van 1918 en in verband daarmede te verlagen met ongeveer f 3 ton.

Curaçao

De openbare behandeling der begrooting voor 1933.

I.

Deze week ontvingen wij de notulen van de vergadering, waarin de Koloniale raad de begrooting behandeld heeft.

De uitgaven waren oorspronkelijk geraamd op f 7.275.824.— en de ongvangsten op f 7.298.250.—. Onder deze uitgaven was gerekend op f 1.200.000.— voor aflossing en rente van opgenomen kasgelden. met behoud van deze post zijn bij nota van wijzigingen de uitgaven teruggebracht tot f 7.201.668.

De mondelinge behandeling der begrooting is begonnen met een beantwoording van het eindverslag der „afdeelingen" door de bestuursgemachtigden.

De administrateur van financiën zei, dat het bestuur niet de ongerustheid van den raad omtrent het vloeien der middelen kon deelen. Niet alleen donkere wolken zag het bestuur aan den economischen horizon, ook „rose plekken, lichtend met beloften". Tot extra-belastingheffingen ter afdoening der kasvoorschotten, door den raad „in dezen tijd geenszins gemotiveerd" genoemd, zal het bestuur niet overgaan, zoolang dit niet noodig is; de bezuinigingen zullen krachtig worden doorgezet, maar mocht het noodig zijn, dan zal overleg tusschen raad en bestuur gepleegd moeten worden, om tot verhooging der ontvangsten te komen zonder het economisch leven te storen.

Uit het door den procureur-generaal gesprokene, stippen wij aan, dat, voor zoover de eischen van handhaving van orde, rust en veiligheid het toelaten, politiedienaren, die daartoe genegen zijn, naar Nederland worden teruggezonden. Tegen opneming van inheemschen in het burgerpolitiekorps, heeft het bestuur nooit bezwaren gehad; vier zulke krachten hebben van het begin af daarvan deel uitgemaakt. ontkend werd, dat het vreemdelingenverkeer door stroeve toepassing der bepalingen omtrent toelating van vreemdelingen wordt tegengewerkt.

De directeur van den landswatervoorzieningsdienst heeft de overschrijding der exploitatie-uitgaven met bijna f 100.000 verklaard met een beroep op de groote droogte. Voor f 80.000.— werd water uit het buitenland aangevoerd en door de onvoorziene verzorging van de watervoorziening in de buitendistricten zijn duizenden guldens geëischt.

Van de leden heeft het eerst de heer Winkel het woord gevoerd. Hij schilderde een zeer somber beeld van den economischen toestand. Niet alleen ondervindt de groothandel nog dagelijks groote tegenslagen, maar ook de kleinhandel, met groot verlies door den kwijnenden groothandel staande gehouden, maakt geen winst meer, ofschoon hij zeer goedkoop inkoopt. De Curaçaosche handelaren hebben in het buitenland groote kapitalen verloren, en hun inkomsten zijn ook gedaald door vermindering en uitblijving van dividenden van ondernemingen, voornamelijk in Venezuela en Columbia. Huiseigenaren lijden verliezen door de daling der waarde hunner eigendommen beneden het bedrag der hypotheek, wat ook voor de geldschieters, meestal banken, verlies beteekent. Vandaar: salarisvermindering, opzegging van personeel, uitverkoop en faillissementen. De werkloosheid begint, de bevolking

Nagekomen Berichten.

is arm." Curaçao gaat met reuzenschreden achteruit, alleen het beheer van het gebiedsdeel is nog grootscheepsch. Spreker ziet geen reden om optimistisch te zijn en vreest ,dat in 1932 de uitgaven de inkomsten reeds zullen overtreffen en in 1933 dit in meerdere mate nog het geval zal zijn. De slotsom was: belastingverhooging en nieuwe belastingheffing is uitgesloten, dus besparing blijft over, en daarom zou de heer Winkel voor de meeste voorgestelde verlagingen stemmen.

Verder bepleitte deze spreker bevordering van het vreemdelingenverkeer. Hij betoogde, dat reeds vóór den overval van 8 Juni 1929, de door militairen ten koste van de landsverdediging ingerichte politie- en vreemdelingendienst Curaçao zijn naam van gastvrije haven heeft doen verliezen, terwijl de daarna getroffen maatregelen velen weerhouden hebben hierheen te komen. Paspoorten ,waarop aangeteekend moet worden, dat een verblijf voor ten hoogste 14 dagen is toegestaan, en storingen van deposito's, worden gelijk geëischt van bandieten en goede elementen. Spreker wenscht een onderscheiding te maken tusschen vreemdelingen, waarbij zij, die „zich kunnen legitimeeren door het invullen b.v. van een verklaring met de noodige gegevens" zonder formaliteiten van het schip naar hun hotel kunnen gaan. Nu blijven dezen weg en intusschen is Curaçao volgeloopen met Chineezen en vreemdelingen ten nadeele van den Curaçaoschen handel.

Het minder zwartgallige standpunt van den gouverneur werd mede aangevallen door den heer Henriquez. Hij berekende voor '32 een ontvangst van f 6.000.000. Dit cijfer scheen hij ook voor 1933 te willen aannemen (geheel duidelijk was het betoog op dit punt niet) en de gewone uitgaven op f 6.200.000. Over de vraag belastingverhooging of vermindering van uitgaven, zei deze spreker o.a. dit: „In vele beschaafde landen ziet men soms bij moeilijkheden, om een sluitende begrooting te verkrijgen, een compromis getroffen tusschen de regeering en de vertegenwoordigers der belastingbetalende burgerij. De eerste neemt dan op zich een bepaald deel van het tekort door bezuiniging te dekken, terwijl de laatste dan accoord gaan met zoodanige belastingverhooging als noodig is voor verdere dekking van het tekort." Het bleek niet op welke landen de spreker hier het oog had.

Mogelijkheid van bezuiniging zag de heer Henriquez in salarisverlaging. De levensstandaard achtte hij niet meer dan 50 % duurder dan die van 1914, en op dien grond meende hij, dat na afschaffing der duurtebijslagen de loonen met 20 % konden verminderd worden. Tegenover belastingverhooging stond ook de heer Henriquez afwijzend.

Ten aanzien van het vreemdelingenverkeer nam hij hetzelfde standpunt in als de heer Winkel.

Uit den Verren Vreemde

Chili in revolutie.

Chili wil niet alleen, de traditie getrouw, een regeering hebben die er door revolutie gekomen is en op haar beurt wacht om door revolutie verdreven te worden, het wil onder de Z.-Amerikaansche tijd-recordhouder worden in bestuursomwisselingen door revolutie.

Leek het eerst of de neiging, om het land een socialistisch regime deelachtig te doen worden, overtroefd en uitgebannen was door het succes eener communistische omwenteling, in het begin van Juni, heeft deze nabootsing van Rusland in Chili niet tot hetzelfde resultaat geleid. Slechts een week kon het bolsjewistisch gestemde bewind zich als regeering in Santiago laten gelden. Of de meer gematigd roode machthebbenden zich nu lang genoeg zullen kunnen handhaven om het volk te overtuigen van de deugdelijkheid van hun inzichten, is, zachtst uitgedrukt, te betwijfelen. Door de censuur heen, bereiken geruchten over voortdurende ernstige verwikkelingen de buitenwereld.

Nadat de socialistische revolutie, onder leiding van Dr. Davila, in Santiago met succes was ingezet, verdrong de meer extremistisch socialistische — wil men liever, communistische — richting, deze leiding. Overste Marmaduke Grove, die een deel der militaire macht op zijn hand had, wist, door de militaire junta, den gang van zaken te beheerschen. Davila werd uitgestooten.

De regeering met communistische neigingen zette dadelijk met krasse hervormingen in.

Door productie en handel onder staatscontrole te stellen werd er naar gestreefd de werkloosheid te doen eindigen, waardoor dan tevens de crisis bezworen zou worden. Niet alleen werd dadelijk een strenge censuur ingevoerd, zoowel op de post- en telegraafverzendingen, als voor alles wat voor de pers bestemd was, maar ook werd een commissie van toezicht op de pers ingesteld.

Het opperste gerechtshof werd ontbonden, vele rechters werden afgezet, een tijdelijke regeling van de rechtspraak trad dadelijk in werking.

De Centrale bank werd gereorganiseerd. De buitenlandsche deviezen en de goudvoorraden der banken werden door de regeering in beslag genomen. De effectenbeurs en alle juwelierszaken in Santiago werden onder toezicht van gewapende carabinieri bezet en doorzocht. Werden deposito's en buitenlandsche valuta op de beurs in beslag genomen, dan ontvingen de eigenaars hiervoor kwitantie, en zij konden het bedrag in pesos, volgens de loopende koers, in ontvangst nemen. In 53 juwelierszaken werd zoo voor pl.m. 1 millioen pesos aan goud en gouden voorwerpen aanwezig gevonden. Tegen verzet of bemoeilijking werden strenge maatregelen getroffen. Bij de beursmakelaars was alles wat een wapen was of als zoodanig dienst kon doen onschadelijk gemaakt.

Eerste stappen werden gedaan om het onderwijs van staatswege te doen geven. Kunsten werden gesocialiseerd. De schouwburgen kwamen onder regeeringsbeheer.

Met het bestuur door gekozenen werd voor verschillende instellingen een begin gemaakt. Zoo kwam de leiding van de regeeringsspaarbank aan een commissie gekozen uit de employés. De universiteit kreeg autonomie, curatoren en rector zouden worden gekozen door hoogleeraren, oud-studenten en studenten.

Vonden deze maatregelen bewondering bij de massa, die hiervan getuigenis aflegde in enthousiaste volksvergaderingen, waar de regeering zorgde voor door haar gewilde voorlichting, anderzijds drongen de vakvereenigingen aan op de instelling van een revolutionaire wacht, die aan de arbeiders meer rechtstreekschen invloed op den gang van zaken zou waarborgen, en moest de regeering streng optreden tegen zucht tot een vernietigingspolitiek van extremistischen aard. De gewone drang van onderop.

Plannen werden gemaakt om den groote Cosaschondernemingen om te zetten volgens begrippen van staatssocialisme. Salpeter zou geruïld worden tegen Russische benzine.

Zooals gezegd, slechts een week mocht overste Grove zich in zijn hervormingspogingen verlustigen. Den 16en Juni heeft een contra-revolutie de teugels van het bewind weer in handen van Davila gebracht.

Alvorens de gebeurtenissen van dien dag te memoreeren, stippen wij even aan dat de door de roode revolutie verdreven president Montero in Argentinië vertoefde. Bij zijn vertrek op 16 Juni, per vliegtuig, hadden velen hem uitgeleide gedaan, niettegenstaande zij wisten dat het nieuwe regime hiervan wel aanteekening zou kunnen houden. Ook verbleef in Argentinië Ibanez, de vorige president in ballingschap. Beiden hadden in Chili nog hun aanhang. Davila had zich, na uit de junta van Grove gezet te zijn, bij de meer gematigde elementen aangesloten. Deze oppositie-mannen wilden voor de toekomst wel niet allen hetzelfde, maar wel wilden allen als eerste zet Grove ten val brengen.

Dit nu is zonder veel moeite bewerkstelligd. De berichten loopen wel uiteen, zoodat b.v. een telegram van „zonder bloedvergieten" spreekt, terwijl een ander verzekert, dat een „verwoede, bloedige strijd" gevoerd is, maar de hoofdzaak komt toch hierop neer:

In den avond van 16 Juni meldde zich een delegatie van officieren aan ten regeeringspaleize in Santiago. Overste Grove, blijkbaar hierop bedacht, had een macht cavalerie en infanterie, met machine-geweren, om het paleis opgesteld. Maar een troepenmacht van buiten trad hiertegen op. De leider van deze zet was generaal Saenz, een aanhanger van Montero. Terwijl de (bloedige of onbloedige) strijd zich afspeelde, gingen velen van Grove's wacht naar Saenz troepen over. In de stad heerschte een paniekstemming. Troepen communisten trokken lawaai makend door de straten, maar niemand was duidelijk, wat deze eigenlijk wilden. Zoo is Grove er toe gekomen zich maar gewonnen te geven. Ook Eugenio Matte, zijn voornaamste medestander, werd gevangen genomen. De communistische benden werden uiteen gedreven.

Grove is ten laste gelegd, dat hij, in strijd met een afgelegde belofte, zijn leger niet buiten de politiek gehouden heeft, dat hij een communistisch oproer begunstigd heeft, papieren zouden zijn gevonden welke bewijzen, dat hij Russisch geld heeft ontvangen.

Bij de communisten is huiszoeking gehouden. Velen zijn aangehouden. Zij zullen, evenals de gevangen genomen leiders van de revolutie-poging, gedeporteerd worden. Reeds den 19den Juni werd bericht dat een groot aantal per torpedojager werd overgebracht naar de Lasaloera-eilanden. Grove en een 4-tal leiders zijn op het eiland Juan Fernandez*) geïnterneerd. Al dadelijk zou zijn gebleken dat er in het land 675 communistische georganiseerde cellen waren; daar deze ook in het leger werkten, had men op steun van de krijgsmacht gerekend. Onder de aangehoudenen waren ook acht Russen.

Zoo was de staatsgreep op de staatsgreep geslaagd.

De nieuwe regeering voelt zich nog niet hecht op haar pijlers; een strenge en langdurige dictatuur is te wachten.

Aan den laatst verdreven president Montero is door het congres nu officieel verlof verleend, zoodat zijn afwezigheid als een regelmatige daad wordt beschouwd. Hierin kan men den wensch vinden naar zijn terugkeer. Ibanez, die eerder heen ging, is teruggeroepen en teruggekeerd. Davila is tot voorloopig hoofd der regeering aangewezen. Het volk heeft van het korte Grove-bewind alleen het aanlokkelijke leeren kennen en hangt in zijn hart naar hervatting van dit régime. Ibanez heeft al een mislukte poging gedaan om weer aan 't bewind te komen. Volgens een bericht van 11 Juli uit Santiago, deed hij, steunend op eenige troepen-afdeelingen, een niet geslaagde greep naar het gezag. De regeering heeft hem den eisch gesteld weer van 't tooneel te verdwijnen. Mocht hierdoor zijn rol voorloopig uit zijn, dan is toch weer gebleken, hoe de sympathieën van volk en leger over velen verdeeld zijn. In een land als Chili stelt dit den politieken barometer op veranderlijk, met neiging tot storm. Davila houdt hiermede dan ook rekening.

De censuur is verscherpt. De staat van beleg is afgekondigd. Een nieuwe grondwet is aangekondigd, die rekening zal houden met de bekend geworden socialistische wenschen van een groot gedeelte der bevolking. Een wetgevende vergadering zal, zoodra doenlijk, worden bijeengeroepen.

Er is ingesteld een nationale economische raad, aan welk lichaam de verschillende economische vraagstukken ter beslissing zullen worden voorgelegd door een algemeen secretariaat, waarin ook een drietal personen van Duitsche of Fransche nationaliteit zitting hebben.

In zijn eerste zitting heeft de raad de economische politiek der nieuwe regeering in de volgende punten vastgelegd:

1. Verbetering van de betalingsbalans. 2. Het voeren van zoodanige financieele politiek, dat inflatie voorkomen wordt. 3. Verandering te brengen in de economische organisatie, wanneer door die wijziging bereikt zal worden grooter rijkdom van het land en verbetering van den socialen stand. 4. Van de aanwezige staatsgronden zullen stukken worden gegeven aan de werkloozen, met het doel, daardoor de crisis te verminderen.

De regeering heeft voorts beslag gelegd op de groote landgoederen van die bezitters, die daarvoor van de hypotheekbank meer dan de werkelijke waarde hebben ontvangen.

Het streven der regeering is, om ieder tot bezitter te maken, en daarom heeft zij den eigendom der kleine bezitters en dien van de tusschenklasse gegarandeerd. De exploitatie van alle bezit geschiedt echter onder controle volgens de algemeene economische beginselen, zooals die door de regeering zijn vastgesteld.

De nieuwe regeering heeft voorts radicale plannen ontworpen voor een reorganisatie van de arbeidsvoorwaarden in het land. De werktijden zullen worden verminderd, terwijl minimum loonen zullen worden vastgesteld en bestaande collectieve contracten in gunstigen zin zullen worden herzien. Voorts zullen maatregelen worden ontworpen voor het verleenen van steun aan werkloozen. Deze maatregelen zullen gefinancierd worden door een heffing op particuliere vermogens, en de zoogenaamde arbeidsloozen inkomens. Voorts zal in de belasting een sterke progressie worden toegepast.

Met dit al dringen door de censuur berichten heen van dreigende pogingen om tot regeeringswisseling te komen. Er zijn tevens ook stakingen van het spoorwegpersoneel, van de arbeiders in de kopermijnen te Santiago en van het personeel der omnibussen te Valparaiso gemeld. Er zijn door buitenlandsche ambassades maatregelen getroffen om de vreemde onderdanen te beschermen in geval van dreigende wanordelijkheden.

De rust schijnt dus nog geenszins verzekerd in dit land, dat zich, als een betrekkelijk smalle strook, uitstrekt langs de Zuidelijke helft van de Westkust van Zuid-Amerika.

*) Het eiland van Robison Crusoë.

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling Amsterdam.

De excursie naar Londen.

Onze eerste bekendmaking in het K. W. van 30 Juni j.l., heeft eend usdanig succes gehad, dat het doorgaan van de excursie naar Londen *reeds vrijwel verzekerd is.* Natuurlijk mogen wij nog niet juichen, daar de

economische omstandigheden alles mogelijk maken.

Teneinde echter definitief de regeling tot stand te kunnen brengen, *wekken wij op tot spoedige aanmelding*. Dit kan geschieden onder overmaking van *f* 10 per persoon als eerste storting op de volgende postrekeningen:

No. 44228, The American Express Company Inc., 88/90 Rokin, Amsterdam—C;

No. 12963, The American Express Company Inc., 111 Coolsingel, Rotterdam.

Gelieve vooral op te geven of één- dan wel tweepersoons kamers verlangd worden. Zij, die zich vóór 25 Juli opgeven, kunnen er in ieder geval op rekenen, dat met hun wenschen rekening wordt gehouden.

Wij maken er echter op attent, dat alleen bij deelname van minstens 25 personen deze prachtige reis uitgevoerd kan worden.

Geeft u in grooten getale op en laat aan de leden van de Anglo-Batavian Club zien, dat hun bereidwilligheid om ons te ontvangen, op prijs wordt gesteld.

Ten slotte herhalen wij de prijzen nog eens:

Geheel eerste klasse van Rotterdam D. P. tot Rotterdam D. P. f 111,50 p. p.;

Tweede klasse, vervoer doch de rest eerste klasse f 102,25 p. p.

Uitvoerige programma's worden op aanvraag gaarne toegezonden.

L. D. PETIT,
Secretaris Afd. Amsterdam,
Van Breestraat 21.

Verkort programma:

8 Augustus: Van Rotterdam per Batavier Lijn naar Londen.

9 Augustus. Aankomst Londen in den middag; *bezoek British Museum.*

10 Augustus: Des morgens prachtige *autotocht* door de city of London; des middags *auto-rondrit* door het West-End.

11 Augustus: Des morgens bezoek *aflossing der Wacht* bij het Buckingham Palace. Des middags *officieele ontvangst door de Anglo-Batavian Society.*

12 Augustus: *Auto- en boottocht* den geheelen dag naar Richmond en Hampton Court.

13 Augustus: Des morgens *autotocht* door East London met Chinatown. Des middags koffers pakken en vertrek uit Londen.

14 Augustus: Aankomst Rotterdam.

Afdeeling Apeldoorn.

Naar de algemeene vergadering in den Haag zijn juist 10 personen uit Apeldoorn gegaan, daarbij dan nog inbegrepen één uit Lochem. Gelukkig zijn de menschen opgetogen thuisgekomen.

En nu vragen we deelneemsters en deelnemers voor den tocht *naar Rotterdam op 13 Aug. a.s.*

Vertrek 8,29, na aankomst te Rotterdam per extra boot een interessante haventocht, daarna lunch in het restaurant van „Waalhaven"; bezichtiging der établissementen; tenslotte bezoek aan de Rotterd. Lloyd. Kosten voor leden, begunstigers van O. en W. en hunne huisgenooten *f* 6,—, voor andere belangstellenden *f* 6,15.

Voor deze tocht is het minimum aantal deelnemers 26. Ook leden uit Deventer (c. q. omgeving) kunnen zich opgeven. Inschrijving en giro worden verwacht tot uiterlijk 8 Augustus, laatste postbestelling bij den secr.-penningm. J. C. Baars, Jagersweg 42, Tel. 4027, Postgiro 93038.

HET BESTUUR.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Voor de leden in Ned.-Indië.

De leden die in Ned.-Indië verblijven worden vriendelijk verzocht de door hen verschuldigde contributie aan hem over te maken, zoodra door hen ontvangen is een postwisselformulier en zulks teneinde verdere kosten op de inning dier contributie niet noodeloos te vergrooten.

**De Hoofdvertegenwoordiger van Oost en West,
L. M. F. PLATE.**

Informatie-Bureau.

Het Informatie-bureau der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag, is dagelijks geopend van 10—12 en van 2½—4 uur (des Zaterdags alleen tot 12 uur).

Verkrijgbaar ad *f* 0.25 „Curaçao", naar de laatste gegevens bewerkt door het Bestuur der afdeeling aldaar, welker secretaris, de heer H. J. C. Bodenburg Hellmund gaarne bereid is verdere informatiën omtrent Curaçao aan belanghebbenden te verstrekken.

Studie-Commissie.

De heer H. J. A. Schroeder, Inspecteur van het Onderwijs te Willemstad (Curaçao) is opgetreden als vertegenwoordiger der Commissie aldaar. Genoemde heer is gaarne bereid alle mogelijke inlichtingen te verschaffen.

VAN DE REDACTIE.

Luchtpost uit Indië.

Blijkens mededeeling van de Indische Postadministratie heeft het retourvliegtuig „Ibis" van den Holland/Indiëdienst 195 K.G. post aan boord, bestemd voor Nederland.

Luchtpost naar Indië.

Met het vliegtuig dat 7 Juli j.l. van Schiphol naar Ned.-Indië is vertrokken werd 230 K.G. 324 G. bruto luchtpost verzonden, met een netto-gewicht van 202 K.G. 826 G.

De zending bevatte 13764 brieven t/m. 5 gram; 390 briefkaarten en postwissels; 767 stuks t/m. 10 gr. 2627 stuks zwaarder dan 10 gram en 2067 stuks bestemd voor tusschenliggende landen; tezamen 19615 stuks.

Radiotelefoonverkeer met Indië.

Gedurende de maand Juni werden in het radiotelefoonverkeer met Ned.-Ind. in totaal 234 gesprekken gevoerd, waarvan er in Nederland 103 en in Indië 131 werden aangevraagd.

Van de hier te lande aangevraagde gesprekken hadden er 60 betrekking op zakelijke- en 43 op familieaangelegenheden. Voor Indië bedroegen deze getallen resp. 58 en 78.

In totaal werden 103 gesprekken van huis uit gevoerd, waarvan in Nederland 40 en in Indië 63 werden aangevraagd.

In het radiotelefoonverkeer Europa/Ned.-Indië via Nederland werden in Juni in totaal 6 gesprekken gevoerd, n.l. met Engeland 4, Hongarije 1 en Zwitserland 1.

Op de Indische tentoonstelling te 's-Gravenhage werden gevoerd 22 gesprekken tegen verlaagd tarief.

Op de Jaarbeurs te Bandoeng (25 Juni t/m. 10 Juli) werden tot ultimo Juni 13 gesprekken gevoerd tegen verlaagd tarief.

Van onze Adverteerders.

Sedert kort is gevestigd in het fraaie perceel Velperweg 90 te Arnhem een pension en rusthuis, onder leiding van den heer B. J. de Jong.

Dit pension en rusthuis — Huize Insulinde — is gelegen te midden van een grooten lommerijken tuin, bevat tal van kamers op drie verdiepingen en zoowel rustbehoevenden als doortrekkenden kunnen er al voor *f* 4,— à *f* 5,— per dag terecht. Bij langer verblijf wordt reductie verleend.

Op korten afstand vindt men halten van lijn 1 en 4 van de stadstram, van de Velper tramweg en de bussen van de Geldersche Tramweg Mij.

Huize Insulinde is het geheele jaar geopend.

Onzen leden en zij die naar Holland komen, zij deze inrichting warm aanbevolen.

ADRESVERANDERINGEN.

Mevr. F. A. van Bergen, geb. Goewie, onderw. b.h. O.W.L.O., Daguerrestraat 153, Den Haag; Mr. H. Doeve, landrechter te Loemadjang, Nieuw Transvaal, Den Dolder; G. M. C. Ort, 1e. Luit. der Inf., Haarlemmerstraat 106I, Amsterdam-Zuid. P. A. van Weel, boekerij beheerder b.d. Volksraad, p.a. J. Born, Middelharnis; H. Keuzenkamp, 1e Luit. der Art., Zoomweg 1, Bennekom; G. A. F. A. Bouricius, gedipl. gezaghebber b.h. B.B., van Loostraat 15, Den Haag; J. C. Pasqua, 1e Luit. der Inf., Copernicusstraat 141, te Den Haag; K. van der Meer, Adj. Inspect. b.d. P.T.T.-dienst, Hotel de Kruisweg, Marum (Gr.); E. Hermann ,lid v.d. Weeskamer te Soerabaja, Avenue de Montegibert 2, Lausanne (Zw.); P. A. M. Devolder, schoolhoofd b.h. O. W. L. O., Buys Ballotstr. 124, Kloetinge; A. A. Kampman, gezaghebber b.d. Gouv. Marine, Santhorstlaan 85, Wassenaar; G. A. Visscher, 1e Luit. der Inf. Burgem. Grothestraat 49, Soestdijk; H. J. Goossens ,ambt. v.d. Binnenvisscherij 1e kl. te Pasoeroean, Kastanjelaan 6, Ellecom; Mej. E. Brocx, hoofdonderw. b.h. O.W.L.O. p.a. Ned. Ind Handelsbank, Amsterdam-C.; Mej. J. Th. Visser, hoofdonderw. b.h. O.W.L.O., p.a. Ned. Ind. Handelsbank, Amsterdam-C.;C. M. Samuels, hoofdmagazijnmeester b.d. S.S., Bosschestraat 141, Scheveningen; M. F. H. Steenkamp, hoofdbeheerder van 's Lands Pandhuis te Tapibandar, Galvanistraat 6, te Den Haag; **W. J. A. van Eijseren**, mulo-onderwijzer, 3e Helmersstraat 78huis, Amsterdam-W.; M. P. Rockx, schoolhoofd b.h. O.W.L.O., Weimarstraat 185, Den Haag; H. G. C. Pel, 1e Luit. der Inf., Barbarosastraat 74, Nijmegen; H. J. C. van Rietschoten, ass. b.d. Alg. Best. Dienst, Ieplaan 27, Den Haag; P. H. Angenent, ass.-resident v. Agrarische Zaken, p.a. Oppenheim en van Till te Den Haag; Mej. A. C. van Zanten, onderw. b.h. O.W.L.O., Wilgstraat 11, Den Haag; C. van Santen, schoolhoofd b.h. O.W.L.O., Vlierboomstraat 502, Den Haag; P. A. van Weel, boekerijbeheerder b.d. Volksraad, Columbusstr. 125, Den Haag; C. P. Roelofse, onderbaas ketelmak b.h. Mar. Etabl. te Soerabaja, Teding v. B houtstraat 6rood, Haarlem.

Mutatiestaat van 6 tot 13 Juli '32

Nieuwe Leden:	**Voorgesteld door:**
J. M. van Oostrom Soede, Burgemeester van Cheribon.	Hoofdvertegenwoordiger van „Oost en West" te Malang.

Adresveranderingen:

Mevr. de weduwe Dr. J. Huges—Struvé, van: Leiden, Witte Singel 39, terug naar: Hilversum Vermeerlaan 47.

J. D. de Vries, Oud-Resident van Kedoe, van: Haarlem, Parklaan 69, naar: Heemstede, Heemsteedsche Dreef 47.

J. Hendriks, Oud-Ass.-Resident, van: Den Haag, Anna Paulownastr. 9, naar: Scheveningen, Gentsche Straat 199.

Dr. P. J. S. Cramer, van: Wassenaar, Frederiklaan 29, naar: Chalet Sans Souci te Chesières (Suisse).

Ir. C. G. Frohwein, Inspecteur van Arbeid, van: Ambon, naar: Den Haag, p.a. Ned.-Ind. Handelsbank, *f* 5.—. (Contributie 1932 reeds voldaan).

A. C. Overgaauw, 1ste Werktuigkundige Gouv. Marine, van: Batavia, Tjiliwoenglaan 2, naar: Den Haag, Schuytstraat 43. *f* 5.—.

M. A. Bouman, Ass.-Resident, van: Kotta Baroe (Poeloe Laut), naar: Bandjermasing.

J. Jonquière, van: Djokjakarta, naar: Bandoeng, Residentsweg 24, paviljoen.

C. W. van Oyen, Architect, thans te Bandoeng, Riouwstraat 60.